

Izveštaj o ljudskim pravima: Kosovo – 2008.
Biro za demokratiju, ljudska prava i rad
[Nacionalni izveštaji o primeni ljudskih prava – 2008.](#)
25.februar 2009.g.

Kosovo je objavilo nezavisnost od Srbije 17.februara. Zemlja ima populaciju od približno 2.2 miliona stanovnika. Misija prelazne administracije UN na Kosovu (UNMIK) upravljala je Kosovom po ovlašćenju Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN iz 1999.g. do 15.juna, kada je državni ustav stupio na snagu. Ustavom je ustanovljena parlamentarna demokratija i inkorporiše međunarodne konvencije i ugovore o ljudskim pravima. Višepartijski izobri u novembru 2007. generalno su bili odraz volje glasača. Pre 17.februara, Kosovo je bilo pod upravom civilne vlasti UNMIK, predvođenom specijalnim izaslanikom generalnog sekretara UN (SRSG). Vlada je postepeno preuzimala ovlašćenja i obaveze u većini oblasti tokom godine. Objavom Ustava u junu, uloga UNMIK administracije na Kosovu bila je zamenjena drugim međunarodno finansiranim mehanizmima predviđenim Artisarijevim planom, uključujući Međunarodnu civilnu kancelariju i Misiju vladavine zakona EU (EULEX), koje su zamenile UNMIK policiju 9.decembra. Vlada, UNMIK međunarodne civilne vlasti i od UN ovlašćene Mirovne snage za Kosovo Organizacije severno-atlantskog ugovora (KFOR), generalno održavaju efikasnu kontrolu nad bezbednosnim snagama.

Vlada i UNMIK generalno su poštovali ljudska prava stanovništva; međutim, bilo je problema u nekim oblastima, posebno u vezi sa manjinskim zajednicama. Najozbiljniji od njih su slučajevi smrti i povreda od neeksplođiranih ubojnih sredstava ili nagaznih mina; korupcija i mešanje vlade u poslove snaga bezbednosti i pravosuđa; dugi pritvorni period pre suđenja i nedostatak sudskog postupka; slučajevi politički i etnički motivisanog nasilja; društvena netrpeljivost prema Srbima i Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi; nedostatak napretka u povratku interno raseljenih lica u njihove domove; korupcija vlasti; nasilje i diskriminacija žena; trgovina ljudima, posebno devojčica i žena u svrhu seksualne eksploracije; društveno nasilje i zlostavljanje, kao i diskriminacija pripadnika manjinskih zajednica; društvena diskriminacija osoba sa invaliditetom; zloupotreba i diskriminacija homoseksualnih osoba; i dečji rad u neformalnom sektoru.

POŠTOVANJE LJUDSKIH PRAVA

Paragraf 1
Poštovanje integriteta ličnosti, uključujući slobodu od:

- a. Samovoljnog ili nezakonitog lišavanja života

Nije bilo izveštaja da su vlada, UNMIK, ili njihovi zastupnici počinili samovoljna ili nezakonita ubistva. Za razliku od prethodnih godina, pripadnici UNMIK policije nisu lišili života nijedno lice tokom demonstracija.

Dana 4. aprila, organizacija Hjuman Rajts Voč pisala je vladama Kosova i Albanije zahtevajući da vlade istraže navodni slučaj trgovine organima civila sa Kosova u Albaniju tokom sukoba na Kosovu 1999.g. Obe vlade odbacile su ove tvrdnje. Prvo su

2004.g. nastale tvrdnje da su 1999. trgovci ljudima kidnapovali civile sa Kosova i odvodili ih u Albaniju, gde su neki od njih ubijeni a njihovi organi prodati. U to vreme UNMIK i Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY) sproveli su preliminarne istrage s tim u vezi, što je rezultiralo odsustvom daljih mera. Albanske vlasti su navele da su sarađivale u tim istragama. U julu, Savet Evrope imenovao je specijalnog izveštaka u svrhu izveštavanja o ovim navodima. U oktobru albanski tužioci sastali su se sa svojim srpskim kolegama u Tirani da razgovaraju o tom pitanju. Oni nisu bili u stanju da postignu dogovor o predstojećim zajedničkim koracima.

U toku godine vlasti UNMIK završile su istragu u slučaju pripadnika UNMIK snaga bezbednosti koji je pucao i usmratio dva i ozbiljno ranio druga dva demonstranta gumenim mećima, tokom demonstracija koje je organizovao Pokret za samoopredeljenje, februara 2007. godine, a u kojima su demonstranati postali nasilni. UNMIK Ministarstvo pravde zaključilo je da je gubitak života demonstranata neopravdan i da su činjenice potvrđile osnovane sumnje o postojanju krivičnog dela počinjenog od strane pripadnika bezbednosti koji su ispalili gumene metke. UNMIK Ministarstvo pravde zaključilo je takođe da nema dovoljno dokaza kako bi optužnice protiv određenih službenika mogле biti podignute.

Bilo je izveštaja o politički motivisanim napadima i pretnjama usmerenim protiv političkih i institucionalnih ličnosti kosovskih Albanaca, tokom ove godine.

Dana 8. januara, tužioci su podigli optužnicu protiv kosovskih Srba Milića Milićevića, Milivoja Zdravkovića, Radojka Dunjića i Dušana Manojlovića zbog napada na pripadnike ličnog obezbeđenja SRGS Joakima Rikera i komandanta KFOR Ksavijera de Marnaka u Goraždevcu kod Peći u decembru 2007. godine. Prema izveštajima medija, neki kosovski Srbi, seljani su bili ljuti na Rikera i Marnaka izabrali da se sastanu sa dvojicom kosovskih Srba koji rade za Vladu Kosova za koje napadači nisu verovali da predstavljaju širu zajednicu. Izveštaja o povređenima nije bilo.

Tokom godine bilo je izveštaja o dva smrtna i tri slučaja povrede od nagaznih mina i neeksplođiranih naprava od sukoba 1998.-99.

U februaru 2007. bilo je razvoja događaja u vezi incidenta u kome je pucano na Antona Berišu, šefu Regulacionog tela za telekomunikacije, dok je putovao autoputem Priština-Peć. Dana 22. aprila, Okružni sud u Prištini stavio je osumnjičene Agrona Haradinaja, Mentor Ćelu, Agima Hotija, i Dritona Spahiua u pritvor. Policija je takođe uhapsila i potom pustila na slobodu tri lica osumnjičena za umešanost u incident. Suđenje četvorici optuženih nastavljeno je krajem ove godine. Nije bilo razvoja događaja u slučaju ubistva Avnija Kosumija pripadnika Kosovske policijske službe (KPS) iz 2007.; policijska istraga ostala je u toku do kraja godine.

Nije bilo razvoja događaja tokom godine u slučaju Hetema Sadrija Redžaja koji je ubijen u policijskom pritvoru u Peći decembra 2006. godine. Takođe nije bilo razvoja događaja u istragama posle ubistava koja su možda bila politički motivisana: ubistvo Marka Orošija 2006., koji je osumnjičen za ubistvo advokata i političkog aktivista Demokratske lige Kosova (LDK) iz Istoka, Šabana Manaja 2001. godine, ili ubistvo kosovskog Srbina Dragana Popovića 2006., koji je ubijen u svom domu u etnički mešovitom mestu Klina. Dana 17. aprila, Okružni sud u Prizrenu osudio je Osmana Ziberaja i Šićeri Šalu za ubistvo Hasana Rustemija 2005. i pokušaja ubistva Nezima Rustemija. Obojica ubijenih

bili su svedoci u tada aktuelnom suđenju Selima Krasnićija, pripadnika Kosovskih zaštitnih snaga (KPC) optuženog za ratne zločine učinjene nad civilima kosovskim Albancima u zatvorskoj ustanovi Drenovac, u Prizrenu 1998.g. Krasnići i jedan saoptuženi proglašeni su krivima i osuđeni na 7 godina zatvora, 2006. godine. Dana 6. juna, Florim Ejupi je proglašen krivim u slučaju bombaškog napada na autobus "Niš ekspresa" i osuđen na 40 godina zatvora. Ejupi je bio osuđen na osnovu optužbi da su on i njegovi saučesnici planirali i izvršili bombaški napad u blizini Podujeva 2001.g. u kome je poginulo 11 kosovskih Srba a povređeno 40 drugih.

b. Nestanak

Nije bilo izveštaja o politički motivisanim nestancima; međutim, još uvek se više hiljada ljudi vodi kao nestalo od sukoba 1998. do 1999., a čiji ostaci nisu identifikovani niti je utvrđeno gde se nalaze.

Prema Međunarodnom komitetu Crvenog krsta (ICRC), u novembru je bilo navedeno 1.919 lica koja se još uvek vode kao nestala od sukoba 1998-1999.g., od kojih su 70% bili kosovski Albanci a 30% kosovski Srbi i druge nacionalne manjine.

Tokom godine, Ministarstvo pravde i Kancelarija za nestala lica i sudske medicinu (OMPF) nastavili su sa identifikacijom posmrtnih ostataka nestalih lica. EULEX se pridružio njihovim operacijama 9. decembra. Od 2002. godine OMPF, u saradnji sa Ministarstvom pravde, obavila je 642 terenske operacije i ekshumacije, od kojih je 71 trajala od januara do novembra. Od 2002. godine OMPF je pronašla telesne ostatke oko 3.800 nestalih lica i fokusirala se na identifikaciju 1.570 posmrtnih ostataka pronađenih na Kosovu, zajedno sa približno 900 iz Srbije.

Do kraja novembra, 396 neidentifikovanih posmrtnih ostataka bilo je pod starateljstvom OMPF (354 tela su ekshumirana na Kosovu a 42 su prebačena iz Srbije). Do novembra OMPF je dobila 101 pozitivan izveštaj o slaganju DNK, što predstavlja 54 osobe koje je bilo moguće identifikovati. Tokom istog perioda, OMPF i Međunarodna komisija za nestala lica radile su na identifikaciji 12 slučajeva nestalih lica za koje nije bilo dovoljno davalaca krvi radi obezbeđenja informacija za upoređivanje. DNK informacije i tradicionalne metode kombinovane su u cilju potvrđivanja identifikacije tela. Tokom prvih 11 meseci ove godine, OMPF je izvršila 71 operaciju na terenu, otkrivši tako 60 neidentifikovanih telesnih ostataka koji su prebačeni u mrtvačnicu radi obdukcije i identifikacije.

U 2006. godini srpska vlada prebacila je poslednje identifikovane telesne ostatke kosovskih Albanaca, žrtava sukoba od 1998-1999. pronađenih u masovnim grobnicama u Srbiji. Ti ostaci su vraćeni porodicama da bi bili sahranjeni. Porodice nestalih lica nastavile su da zahtevaju da srpska vlada obezbedi pristup podacima koji bi mogli da ukažu na lokacije dodatnih masovnih grobnica ili na mesta gde su tela možda spaljena. Tokom ove godine, zvaničnici sa Kosova i iz Srbije sastali su se tri puta u okviru radne grupe za nestala lica, kojom je predsedavao ICRC i apod okriljem SPGS. Iako se radna podgrupa za pitanja sudske medicine sastala tri puta tokom godine i strane obavile nekoliko telekonferencijskih razgovora o forenzičkim pitanjima, nekoliko stotina ljudskih ostataka u mrtvačnici u Prištini ostali su neidentifikovani.

Prema ICRC-u, u periodu od januara do avgusta, OMPF je predala 75 identifikovanih ljudskih ostataka porodicama, uključujući devet žrtava iz manjinskih zajednica.

Četrdeset jedan je preko OMPF prebačen iz Srbije na Kosovo; 16 je prebačeno sa Kosova

u Srbiju (ekshumirani na Kosovu i predati porodicama u Srbiji), a 98 je prebačeno unutar Kosova (ekshumirano i predato porodicama na Kosovu).

c. Mučenje i drugi okrutni, nečovečni ili ponižavajući postupci ili kažnjavanja Zakon i Ustav zabranjuju takve postupke. Za razliku od prethodne godine, nije bilo izveštaja da su se vlada, UNMIK (koji je bio nadzorna i izvršna vlast u vezi funkcionisanja policije do 9. decembra), EULEX, ili KFOR (koji ima ograničeno ovlašćenje u vezi hapšenja i pritvora), bavili tim postupcima.

U aprilu 2007. godine racija KPS u opštini Štrpc sa srpskom većinom, sprovedena isključivo od strane albanskih policijaca, rezultirala je povredama nekoliko osumnjičenih kosovskih Srba i verodostojnim optužbama za prekomernu upotrebu sile i nepropisno ponašanja. S tim u vezi KPS je pokrenula istragu u vezi 11 policajaca. KPS je izdala formalna disciplinska pisma petorici policajaca a ostala šestorica su oslobođena krivice za zloupotrebu. Posle ovog incidenta, KPS je sprovedla novu obavezu da bar jedan KPS policajac koji pripada etničkoj grupi koja je meta policijske operacije učestvuje u planiranju. Pored toga, novi propis zahteva da jedan policajac koji govori jezik osumnjičenog mora biti prisutan sve vreme radi prevodenja.

Uslovi u zatvorima i centrima za pritvor

Zatvori i centri za pritvor navodno zadovoljavaju međunarodne standarde; a vlada je dozvolila posete od strane nezavisnih posmatrača ljudskih prava. Tokom ove godine bilo je nekih optužbi o zlostavljanju i lošem tretmanu zatvorenika. Kosovski rehabilitacioni centar za žrtve torture (KRCT), nevladina organizacija koja je posećivala i pratila stanje u kosovskim zatvorima tokom ove godine, izvestio je u decembru da je osoblje Popravne službe Kosova (KCS) fizički i verbalno zlostavljalo zatvorenike u zatvoru Dubrava. KRCT je takođe izvestio o dodatnim optužbama o zlostavljanju u zatvoru u Lipljanu. U avgustu 2007, grupa zatvorenika osuđenih za dela terorizma, ubistva i pokušaja ubistva, i pljačke pobegli su iz Dubrave. Policija je neposredno posle toga uhapsila tri begunca. Makedonska policija je potom usmrtila tri begunca u blizini Tetova, u Makedoniji, u novembru 2007. godine. Dana 25. marta, KPS potvrdila je hapšenje još tri begunca. Do kraja ove godine, dva begunca ostala su na slobodi.

UNMIK je izvestio o uspostavljanju disciplinskih postupaka protiv pripadnika KCS tokom ove godine. Do 30. novembra, 22 KCS zaposlenih otpušteno je iz službe, 3 su dobili pismena upozorenja, a jedan pripadnik osoblja je degradiran.

Tokom ove godine prosečna mesečna zatvorska populacija u Dubravi brojala je 744 zatvorenika, ispod ukupnog kapaciteta od 1.104 mesta. Zatvori Dubrava i Lipjan i šest pritvorskih centara radili su tokom godine, uključujući nedavno renoviran pritvorski centar u Lipljanu.

U toku godine UNMIK je obavio prenos dužnosti uprave nad kosovskim zatvorima KCS-u koji deluje u okviru Ministarstva pravde. KCS je obavljao svakodnevne aktivnosti u Dubravi, sa izuzetkom 32 zatvorenika iz odeljka visokog rizika, koji su ostali pod međunarodnim nadzorom. UNMIK je zadržao ograničeno nadgledanje i savetodavnu ulogu u zatvorima a preustrojio svoja prethodna ovlašćenja u preuzimanju kontrole nad zatvorskim sistemom u hitnim slučajevima.

UNMIK je dozvolio ICRC i ombudsmanu posete i nadgledanje zatvora i pritvorskih centara u zemlji. U februaru 2007. Ministarstvo pravde omogućilo je Savetu za odbranu ljudskih prava i slobode (CDHRF), lokalnoj nevladinoj organizaciji, pun pristup svim zatvorima, centrima za pritvor, i popravnim centrima. CDHRF se ranije žalio da mu je onemogućen pristup u nekim prilikama. CDHRF, zajedno sa ICRC, Ombudsmanom, i Kosovskim centrom za rehabilitaciju lica koja su preživela torturu, izvršili su inspekciju zatvora Dubrava, u toku godine

d. Samovoljna hapšenja ili pritvor

Ustav i zakon zabranjuju samovoljna hapšenja i pritvor, i vlada, UNMIK i KFOR generalno su poštivali ove zabrane.

Uloga policije i bezbednosnih organa

U lokalne snage bezbednosti spadali su KPS i KPC, civilna organizacija za reagovanje u vanrednim situacijama koji je funkcionisao u nadležnosti SRSG. Početkom decembra, UNMIK je imao nadzornu i interventnu vlast nad policijom ali je nastavio da prenosi policijska ovlašćenja i funkcije na KPS. EULEX je 9. decembra preuzeo mandat UNMIK-a za monitoring, mentorstvo i savetovanje lokalnih sudskeh i institucija za sprovođenje zakona. EULEX je takođe posedovao ograničenu izvršnu vlast u oblastima kao što su ratni zločini, zaštita svedoka, Finansijska obaveštajna služba, i međunarodna policija. Početkom decembra, međunarodni komesar policije na čelu je i UNMIK policije i KPS. Posle 9. decembra, šef policijske komponente EULEX preuzeo je odgovornost za monitoring, mentorstvo, i savetovanje KPS. Pripadnici etničkih manjina činili su 15,5 odsto od 7.050 pripadnika KPS na kraju godine; 10 odsto pripadnika KPS bili su kosovski Srbi. Posle deklaracije nezavisnosti 17. februara, 347 policijaca kosovskih Srba započelo je bojkot KPS-a u znak protesta, uglavnom po zapovesti srpskih vlasti; međutim, Ministarstvo unutrašnjih poslova nastavilo je da isplaćuje policajce koji su bojkotovali KPS. Oko 15% KPS policajaca su žene.

Izvršna vlast nad KPS bila je podeljena između vlade, UNMIK i EULEX. KPS je bio odgovoran za sve uobičajene policijske aktivnosti u svim oblastima zemlje, osim u severnom delu, u regionima Zubin Potok, Zvečan, Leposavić i Mitrovica. U tim regionima jedinice KPS sastavljene od kosovskih Srba radile su direktno za UNMIK dok EULEX nije preuzeo funkcije UNMIK-a, 9. decembra. Specijalizovane policijske jedinice zadužene za slučajeve ratnih zločina, borbu protiv terorizma i spasavanje talaca, kao i za program zaštite svedoka i dalje su sastavljene od pripadnika međunarodne UN policije i delovale su nezavisno od KPS usled osetljivosti tih funkcija. Obaveštajne jedinice i jedinicama borbu protiv organizovanog kriminala radile su zajedno. Široko diskreciono pravo da interveniše u bilo kom određenom krivičnom pitanju ima kako međunarodna policija tako i pravosuđe. Većina policijskih dužnosti i odgovornosti bile su u rukama KPS iz praktičnih razloga.

Korupcija i uticaj vlasti nastavili su da predstavljaju problem u funkcionisanju snaga bezbednosti. Na primer, u septembru policija je uhapsila sedam pripadnika Carinske službe zbog učešća u lancu krijumčarenja lekova u zemlju. Nije bilo dostupnih dodatnih informacija do kraja godine.

Polički inspektorat Kosova (PIK) djeluje kao nezavisno telo u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, i osmišljen je radi unapredjenja efikasnosti policije, održavanja

policije odgovornom za svoje postupke i istrage navodnih prekršaja zakona. PIK je prosledio rezultate istrage kojom su otkriveni prekršaji, Višoj policijskoj komisiji za naimenovanje i disciplinske postupke (SPADC) u svrhu moguće dalje akcije. Tokom godine PIK je istražio 2.024 aktivnih slučajeva, od kojih je 789 bilo zasnovano na žalbama građana, a 1.235 je bilo iz same KPS. Od tih slučajeva, 168 je dalje istraživano, 323 je smatrano neosnovanim, u 482 slučaja istraga je završena i prosleđena SPADC, a 781 je predato Jedinici za profesionalne standarde (PSU), koja je bila usredsređena na istragu i kažnjavanje manjih policijskih prekršaja. Preostalih 270 slučajeva još uvek je pod istragom. Četrdeset tri odsto ozbiljnih prekršaja odnosilo se na ponašanje koje ne pristaje policajcu, dok je 30 odsto odnosilo na nepoštovanje principa subordinacije. Devet odsto istraženih slučajeva odnosilo se na neprikladno korišćenje sile, 5 odsto istraga bilo je usredsređeno na tvrdnje o počinjenim krivičnim delima a 1,5 odsto se odnosilo na žalbe u vezi korupcije.

PSU se bavi istragom i kažnjavanjem u slučajevima manjih policijskih prekršaja a njime rukovodi KPS. U toku godine, PSU je otvorio 989 slučajeva, najčešće onih koji obuhvataju neovlašćeno odsustvo sa dužnosti, napuštanje dodeljenog zadatka i oštećenje ili gubitak policijske imovine. Do kraja godine, 716 slučajeva je zaključeno, 500 je smatrano zaslugom, 212 se smatralo neosnovanim, a četiri su ostala otvorena. PSU je zaključio jedan slučaj bez preuzimanja istražnih mera zbog ostavke koju je dao optuženi policajac.

Sankcije su se kretale u opsegu od otpuštanja iz službe do privremene suspenzije ili obavezne obuke. Do decembra ukupno 273 slučaja još uvek je bilo pod istragom; u slučajevima krivičnih prekršaja, većina zaposlenih je privremeno suspendovano i čekaju na sudske odluke.

Hapšenje i pritvor

Policija je uglavnom hapšenja vršila javno uz nalog izdat od strane sudske komisije ili tužioca, međutim, u nekim slučajevima, hapšenja su vršili maskirani ili policajci na tajnom zadatku. Po zakonu, hapšenje mora biti zasnovano na zapovest tužioca i uhapšenik mora biti izведен pred sudske komisije u roku od 72 sata. Većina hapšenja u toku godine obavila je KPS. Nije bilo izveštaja da je KPS zloupotrebila propis o 72 sata; vlasti su generalno podizale optužnica protiv uhapšenika u roku od šest sati ili ih puštali iz pritvora. Uhapšenici imaju pravo da budu informisani o razlogu hapšenja na jeziku koji razumeju; da ne govore ništa ili ne odgovaraju na pitanja osim onih koja se tiču identiteta; da dobiju besplatnu pomoć prevodioca; da dobiju advokata odbrane i da im advokat odbrane bude dodeljen ukoliko ne mogu sami da priušte; da dobiju medicinsko i psihiatrijsko lečenje; i da obaveste članove porodice. KPS i UNMIK policija generalno su poštovali ova prava u praksi. U vanrednim okolnostima, KFOR može da hapsi i pritvara bez naloga. Komandant KFOR može da drži u pritvoru osobu 72 sata, i ponovi još jednom period od 72 sata. Posle 144 sati, KFOR mora da oslobodi pritvorenika. Nije bilo izveštaja tokom godine o hapšenju od strane KFOR bez naloga.

KPS i UNMIK policija mogu da drže osobu 72 sata bez sudske komisije. Sud može da drži osobu u pritvoru pre suđenja 30 dana od dana hapšena ali može i da produži pritvor u ukupnom trajanju do 18 meseci. Zakon dozvoljava kućni pritvor, oduzimanje putnih dokumenata i dodatno korišćenje kaucije kao alternative za pritvor pre suđenja, ali to je primenjeno u samo nekoliko slučajeva. Optuženi su mogli da podnesu žalbu zbog vraćanja u pritvor.

Dugi pritvori, bilo pre ili posle sudskog postupka, ostali su problematične pojave. Zakon predviđa da sudija može da primeni ovu vanrednu meru samo kada uobičajene mere, kao što je kućni pritvor, nisu dovoljne da osiguraju pristustvo optuženog za vreme krivičnog postupka i omoguće adekvatno vođenje krivičnog postupka. U praksi sudije su rutinski koristile meru vraćanja u pritvor bez bilo kakve vidne opravdanosti.

Odlaganje suđenja bila su prouzrokovana faktorima kao što su sudska nesposobnost ili korupcija.

e. Lišavanje pravednog javnog suđenja

Ustav, prethodni ustavni okvir i vlada predviđaju nezavisno sudstvo; međutim, lokalno sudstvo porvremeno je delovalo pristrasno i bilo predmet uticaja sa strane i nije uvek obezbeđivalo podesan postupak. Bilo je verodostojnih izveštaja o korupciji u lokalnom sudstvu i neefikasnosti sudskog sistema.

Do 9.decembra, pravosudnu vlast imao je UNMIK shodno Rezoluciji 1244 UNSC. UNMIK policija i pravosudna ovlašćenja i dalje imaju izvršne dužnosti u okviru sudskog sistema ali saraduju sa lokalnim sudijama i tužiocima; UNMIK je nastavio sa prenošenjem nekih rezervisanih nadležnosti Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova i KJC dok na njegovo mesto ne dođe EULEX. Srpska vlada nastavila je da rukovodi nesankcijanim paralelnim sudskim sistemom u srpskim enklavama na Kosovu i u većinskoj srpskoj opštini. U protestima protiv nezavisnosti Kosova sredinom marta, demonstranti kosovski Srbijani su prinudno zatvorili okružni i opštinski sud u Mitrovici i opštinske sudove u Leposaviću i Zubinom Potoku. UNMIK je objavio 3.oktobra ponovno otvaranje Okružnog suda u Mitrovici. EULEX je 9.decembra rasporedio tri sudije, tri tužioca i tri službenika u Okružni sud u Mitrovici. Opštinski sudovi ostali su zatvoreni do kraja godine. Sudski sistem obuhvata Vrhovni sud, ped okružnih sudova, uključujući trgovinski sud, 25 opštinskih sudova, 25 prekršajnih sudova i apelacioni sud za manje prekršaje. Na kraju godine bilo je osam međunarodnih sudija i tužioca imenovanih od strane UNMIK. Vlada je uspostavila centralnu kancelariju javnog tužioca, pet okružnih tužilaca i sedam opštinskih tužilaca. Kosovska kancelarija specijalnih tužilaca nastavila je da radi pod nadzorom UNMIK, uključujući šest specijalnih tužilaca fokusiranih na ozbiljna krivična dela kakva su trgovina ljudima, korupcija i terorizam.

Iako zakon propisuje da veće od dvoje profesionalnih i troje sudija porotnika (magistrata) sudi u teškim slučajevima, UNMIK propisima se ovlašćuju međunarodni tužioci da sude u predmetima osetljive etničke ili političke prirode pred većem od tri međunarodne sudiye. Od početka njihovog rada u 2000. godini, međunarodni tužioci zaključili su 513 od 727 slučajeva dodeljenih njima.

Tokom godine UNMIK je svoju Jedinicu za inspekciju sudova podelio u dve jedinice: Službu disciplinskog veća (ODC) i Jedinicu za reviziju sudova (JAU). ODC je bio odgovoran za sprovođenje istrage u vezi aktivnosti sudija, tužilaca i magistrata, kao i za vođenje slučajeva u kojima je loše postupano pred Sudskim većem Kosova (KJC). JAU je analizirao i ocenjivao funkcionske sudove i službe javnog tužilaštva, i podneo izveštaje i preporuke KJC, Ministarstvu pravde i Skupštini s tim u vezi. Od 2001.g. ODC je obradio 2.482 žalbi, uključujući 399 tokom godine. Od tih 399, ova služba je odbacila 211 slučaj i zaključila 50 istraga. Tokom godine ODC je skernula pažnju KJC u vezi 40 slučajeva, što je dalo broj od ukupno 59 nerešenih slučajeva na kraju godine. KJC je

sazvala jedno disciplinsko saslušanje pred Sudskom disciplinskom komisijom. Tokom godine JAU je kompletirala tri revizijska izveštaja.

Sudske postupci

Suđenja su javna i po zakonu optuženi ima pravo da bude prisutan na suđenju, kako bi se suočio sa svedocima, da bi video dokaze i da ima pravnog zastupnika. Zastupanje može biti obezbeđeno o javnom trošku ako je potrebno; međutim, retko je korišćena ova mogućnost u praksi. Optuženi se unapred smatraju nevinim dok se ne dokaže njihova krivica i imaju pravo žalbe. Suđenjima prisustvuje komisija sastavljena od profesionalnih i sudija porotnika (magistrata); sudska porota ne postoji.

Godine 2007., vlada je osnovala Komisiju za pravnu pomoć, nezavisnu vladinu agenciju koja pruža besplatnu pravnu pomoć pojedincima sa niskih prihodima. Komisija je započela sa radom u januaru mesecu. Do 30.juna, obezbedila je pravnu pomoć za 538 osoba kroz pet okružnih kancelarija Komisije za pravnu pomoć. Komisija je pružila pomoć u 272 slučaja u vezi administrativnim predmeta, 207 u vezi građanskih predmeta i 59 u slučaju krivičnih predmeta.

Od svih osoba koje su dobile pomoć, 207 (38%) je ženskog pola a 48 (9%) su bili pripadnici manjina, kao što su pripadnici romski, turske, bošnjačke, srpske i egipćanske zajednice. Komsija je 79 slučajeva (15%) uputila advokatima državne advokatske komore na plaćeno pravno zastupanje pred sudom dok su preostalim slučajevima rukovodili službenici pravne pomoći. Najčešće vrste pravnih sporova bile su vezane za slučajeve socijalne pomoći i penzija, imovine i zakona o porodici, kao i sporova oko nasledstva.

Sektor za integraciju pravosuđa kojim upravlja Ministarstvo pravde nastavio je da posvećuje pažnju problemima pravosuđa koji utiču na manjinske zajednice. Pored toga, minstarstvo je rukovodilo sa 11 kancelarija predstavnika suda u cilju pomoći manjinskim zajednicama u oblastima sa većinskim srpskim stanovništvom, prateći pripadnike manjina na sudove, podnošenjem dokumenata kod sudova u njihovo ime, i pružajući informacije i pravnu pomoć izbeglim i privremeno raseljenim licima (IDP). Kao odgovor na prošlu kritiku pravnih eksperata i posmatrača ljudskih prava o nepostojanju prevednosti u suđenjima za krivična dela počinjenih od strane pripadnika etničkih manjina, međunarodne sudske i tužioci su, umesto kosovskih Albanaca, postupali u slučajevima koji su se odnosili na kosovske Srbe.

Pravosudni sistem Kosova i ICTY nastavili su da identifikuju i kažnjavaju počinioce ratnih zločina učinjenih u sukobu od 1998-1999.; međutim, mnogi slučajevi ostali su nerešeni.

Dana 27.maja, prištinska policija uhapsila je Gjeloša Krasnićija, jednog od četvorice umešanih u nestanak policajca Marka Lulija 1999.g., i Krasnići je optužen za ratne zločine, kidnapovanje, pljačku i ubistvo. Tužioci su naveli da je Krasnići sa trojicom nepoznatih naoružanih osumnjičenih ušao u Lulijev dom obučen u uniformu nemački jedinica KFOR i naredio Luliju da pode sa njima; Luli više nije nikada viđen. Krasnići je ostao u pritvoru čekajući na početak suđenja do kraja godine.

Dana 10.oktobra, međunarodni tužilac optužio je Momčila Jovanovića za ratne zločine u Okružnom sudu u Peći. Jovanović je optužen za ubistvo i druga kršenja ratnih zakona za incidente koji su se desili 1998. i 1999. u selu Katundi i Vitomirica. Do kraja godine dalji sudske postupci nisu preduzeti.

Politički zatvorenici i pritvorenici

Nije bilo izveštaja da su vlada, KFOR ili UNMIK držali političke zatvorenili ili pritvorenike tokom godine.

Građanski sudski postupci (parnice) i pravni lekovi

Prema izveštaju Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OSCE) iz 2006., mešanje opštinskih vlasti i UNMIK Odseka za pravosuđe ugrožavali su nezavisnost sudstva u građanskim pitanjima. OSCE je naveo instance u kojima su opštinske vlasti obično opstruirale rad sudova vršeći pritisak na sudske slučajevima u kojima su vlasti jedna od strana, i uticao je na treća lica kako bi zaštitio sud od primene njihove vlasti. OSCE je takođe izvestio o tome da sudske slučajevi instruisane od strane UNMIK Odseka za pravosuđe nisu procesuirale žalbe povodom nadoknade oštećenja imovine učinjenih od strane KFOR, UNMIK ili opština. Tokom godine OSCE je izvestio o izvesnom napretku u ovoj oblasti ali nedovoljnem da umanji zaostatak. UNMIK Odsek za pravosuđe je tvrdio da ove žalbe o nadoknadi nije procesirao zato što su logistički izazovi koje su postavljači bili nepremostivi. Takođe je rečeno da bi priliv žalbi koje se odnose na imovinu usporile rad sudova, uvećao njihov inače velik zaostatak u rešavanju slučajeva i zahtevao posebno planiranje i koordinaciju, pošto bi neophodno bilo obezbediti sigurnosnu pratnju velikom broju kosovskih Srba žalilaca. U julu 2007. OSCE je izvestio o tome da su se UNMIK i opštinske vlasti nepropisno umešali u nezavisnost sudstva prilikom predložene prodaje imovine u romskom naselju u području Mitrovice.

U novemburu je Komisija evropske zajednice izvestila o tome da je kosovski pravosudni sistem i dalje slab na svim nivoima. U izveštaju Komisije navodi se nisko poverenje javnosti u sudski sistem kao i kontinuirano postojanje tri paralelne zakonodavnne izvore: bivši jugoslovenski zakon, UNMIK propisi i kosovski zakon, kao naročite probleme. Komisija takođe upozorava na to da zaostatak u rešavanju sudskih slučajeva ostaje i dalje ozbiljan problem.

Nije bilo izveštaja o poteškoćama u sprovodenju sudskih odredbi proisteklih iz građanskih parница. Međutim, prema istraživanju iz 2006.g., samo 14% otvorenih predmeta utiču na javni poredak koji je posledica građanskih parница; u 69% takvih slučajeva radilo se o naplati duga od strane komunalnih preduzeća.

Povraćaj imovine

Kosovska agencija za imovinu (KPA) je bila odgovorna za rešavanje žalbi po pitanjima stambene, poslovne i poljoprivredne imovine, proisteklih iz sukoba na Kosovu.

Do decembra meseca 4.146 dobara je bilo pod upravom KPA; 3.173 po zahtevu onih čija je žalba rešena u njihovu korist, i 973 na osnovu zvanične intervencije Komisije za stambene i imovinske zahteve (HPCC agencije za donošenje odluka, prethodnika KPA). Od ovih predmeta, 135 su zahtevi za povraćaj imovine. Do decembra, agencija je primila ukupno 40.065 zahteva: 35.955 u vezi poljoprivredne imovine, 1.011 u vezi poslovne imovine, kao i 3.099 u vezi stambene imovine. Kosovski Srbi u severnom delu Mitrovice nastavili su da koriste imovinu kosovskih Albanaca, dok su kosovski Albanci u južnom delu okupirali imovinu kosovskih Srbi ne dozvoljavajući im pristup imovini.

Mandat KPA obuhvata nadzor nad zakupom posebne, napuštene imovine na Kosovu, od koje većina pripada kosovskim Srbima. U tu svrhu agencija je rukovodila planom o zakupu imovine pod njenom upravom, omogućujući vlasnicima imovine da dobiju prihod od zakupa. Na kraju godine, ukupno 897 dobara je bilo pod zakupom, od kojih je 158 zvanično zakupljeno. Putem ovog programa KPA je prikupila 653.562 EUR zakupa (približno 892.852 USD).

KPA nije bila u mogućnosti da primeni 10 preostalih HPCC odluka (ukupno oko 30.000) u vezi dobara lociranih u severnom delu Mitrovice, usled zabrinutosti vlasti da bi pokušaj primene izazvao nasilje. Slične poteškoće kočile su primenu plana o zakupu u severnoj Mitrovici.

Dana 15.maja, SRSG je ponovo ustanovio HPCC pod KPA radi razmatranja zahteva za preispitivanje u slučajevima u kojima je prvobitni zahtev bio odbijen. HPCC je rešio 12 zahteva za preispitivanje poreklom iz mandata starog HPD na njegovim sastancima u junu i avgustu. Pored toga, kosovska Komisija za imovinske zahteve, kvazisudska grana KPA koja deluje pod mandatom KPA, rešila je 14.088 zahteva do kraja avgusta.

U junu mesecu zakonu je dodat amandman kojim je KPA stavljena pod kontrolu vlade; srpska vlada je neposredno posle toga suspendovala pristup KPA katastarskim i drugim relevantnim podacima o imovini koji se nalaze u Srbiji. Srpska vlada je objavila da će se suspenzija nastaviti sve dok UNMIK ne potvrди ponovo svoju vlast nad KPA. Suspenzija poslova KPA u Srbiji značajno je umanjilo sposobnost agencije da ispunji svoj mandat, pošto se 90% žalilaca nalazilo van zemlje. Suspenzija je sprečila pristup relevantnim arhivama i prouzrokovala kašnjenje u donošenju rešenja u vezi žalbi.

Zaostatak u vezi žalbi koje su se odnosile na imovinu u opštinskim sudovima ostao je na visokom nivou, sa oko 21.000 nerešenih slučajeva, što je predstavljalo gotovo isključivo novčana potraživanja od strane kosovskih Srba za ratnu odštetu.

f. Samovoljno mešanje u privatnost, porodicu, dom ili korespondenciju

Ustav i zakon zabranjuje takve postupke, a vlada, UNMIK i KFOR generalno su poštivali te zabrane u praksi. Snage KFOR su pomagale UNMIK civilnoj policiji i KPS u vođenju istraga u slučajevima visokog rizika i samostalno je obavljale pretres privatne imovine u potrazi za oružjem, bez sudskog naloga, što je zasnovano na ovlašćenjima mirovnih snaga iz UNSC Rezolucije 1244.

Paragraf 2

a. Sloboda govora i štampe

Ustav i zakon predviđaju slobodu govora i štampe, a vlada i UNMIK generalno su poštivali ova prava u praksi. Međutim, bilo je izveštaja o zastrašivanju novinara, uključujući ona od strane zvaničnika iz javnog sektora i vlade i od strane političara i poslovnih ljudi. Mediji su se takođe susretali sa poteškoćama i opstrukcijama u pribavljanju informacija od vlasti i javnih institucija. Zakon o elektronskim medijima zabranjuje govor mržnje koji podstiče etničko nasilje. Pojedinci su generalno mogli da kritikuju vlast javno ili privatno bez posledica. Prema Udruženju profesionalnih novinara Kosova, finansijske poteškoće u kojima su se nalazile medijske kuće, nastavile su da njihovu uređivačku nezavisnosti i novinarski profesionalizam drže ranjivim u odnosu na spoljašnji uticaj i pritisak. Neki dnevni listovi bili su finansijski samodovljni ili su funkcionisali pomoću donacija i na taj način bili u stanju da razviju uređivačku politiku nezavisnu od poslovnih i političkih interesa. Međutim, ostali dnevni listovi oslanjali su se na finansiranje od poslovnih i političkih interesnih grupa, koji su finansijsku pomoć davali u zamenu za afirmativno izveštavanje. Tokom godine nije bilo izveštaja da su vlada ili UNMIK izvršili pritisak ili uticali na nezavisnost štampanih medija.

Štampani mediji samostalno su regulisali svoj rad shodno novinarskom kodeksu ponašanja usvojenom od strane Saveta za štampu Kosova, organizacije koja se sastoji od urednika i izdavača štampanih medija. Žalbeni odbor Saveta može da izrekne kazne za povrede kodeksa ponašanja, uključujući kazne do 2.000 EUR (2.600 USD) za teške oblike kršenja, kao što su govor mržnje i kleveta.

Tokom godine u zemlji je bilo 113 licenciranih elektronskih medija (od kojih 45 emituju programe na jezicima nacionalnih manjina), i ti elektronski mediji izražavali su širok spektar stavova. Od 68 elektronskih medija čiji je primarni jezik albanski, tri javne televizijske stanice RTK grupe koju finansiara vlada (TV, radio Kosovo, i Radio Blu Skaj), takođe emituju svakodnevno programe na jezicima manjina.

Novinari su izvestili o pritisku od strane političara i organizovanog kriminala, koji je često rezultovao posrednim oblicima cenzure. Pojedini novinari su se uzdržali od kritičkog istrazivačkog novinarstva iz straha za svoju ličnu sigurnost. Novinarima je povremeno nuđena finansijska korist u zamenu za afirmativno izveštavanje ili odbacivanje istrage; neki su verbalno zastrašivani od strane vlade i osumnjičenih kriminalaca zbog negativnog izveštavanja o njima. Prema rečima urednika, vladine agencije povukle su redovne oglase iz novina koje su objavile kritičke izveštaje o njima. Skupština je neposredno nadgledala rad Radio-televizije Kosovo (RTK), državnog javnog elektronskog medija, a Ministarstvo finansija kontrolisalo je njen budžet. Zakon predviđa regulisanje sadržaja programa RTK i zahteva da najmanje 15% programskog vremena RTK, uključujući udarne termine, bude namenjeno manjinskim zajednicama na njihovim jezicima na proporcionalnoj osnovi.

Nezavisna komisija za medije sprovodila je propise i odredbe kodeksa ponašanja koji regulišu rad elektronskih medija. Komisija je stalno telo nadgledano od sedmočlanog upravnog saveta koji uključuje dva međunarodna člana.

Dana 14. maja, upravni savet Nezavisne komisije za medije izrazio je zabrinutost zbog zahteva kabineta premijera upućenog nacionalnim elektronskim medijima, kojim se od njih traži da emituju i repriziraju govor od 16. aprila, u posebnim terminima i na koordinisan način. Savet je istakao da bi ton zahteva, sa eksplicitnim uputstvima, mogao samo da se tumači kao pritisak vlade na nezavisne medije.

Posle javne kritike, dnevni list *Infopres* obustavio je objavlјivanje lista kosovskih Srba regrutovanih u jugoslovensku vojsku tokom sukoba od 1998-1999.g.

Za razliku od prethodnih godina, nije bilo prepirkki između novinara i policije. Međutim, tokom godine Udruženje profesionalnih novinara Kosova izvestilo je o 13 slučajeva povređivanja slobode medija. Oni su obuhvatili verbalne pretnje novinarima i njihovim agencijama od strane subjekata pogodjennim negativnim medijskim izveštavanjem, kao i pritisak da određeni materijali i članci ne budu objavljeni.

Tokom godine bilo je nekoliko incidenata nasilja ili šikaniranja usmerenih na medije. Dana 6. januara, grupa od oko 20 kosovskih Srba muškaraca napalo je četiri osobe iz ekipe KTV koja je snimala proslavu pravoslavnog Božića u blizini enklave kosovskih Srba, Gračanice. Napad se desio kada je grupa saznala da su članovi ekipe kosovski Albanci. Grupa je ometala kamermana dok je snimao i zadala su mu dva udarca u glavu. Policija je intervenisala u ime članova ekipe i sprovela ih iz sela. Slučaj je upućen policiji, ali dalje razvoja situacije po tom pitanju nije bilo.

Dana 21. februara, lokalno zaposleni kamerman Top Kanal TV iz Tirane, napadnut je dok je snimao protest protiv nezavisnosti u severnoj Mitrovici. Grupa demonstranata, koju je

predvodio maskirani čovek, došla je do kamermana, istukla ga, i uništila mu kameru na očigled KPS i UNMIK policije. Posle incidenta, portparol KPS je izjavio novinarima da žali zbog napada na kamermana, dodajući da on je pozvao novinare i kamermane da ostanu izvan mase. Slučaj je prijavljen policiji ali nisu usledil hapšenja.

Dana 6. juna, članovi ekipa Balkanske mreže istraživačkog novinarstva (BIRN) bili su zastrašivani i napadnuti od strane pripadnika obezbeđenja zgrade KJC. Televizijska ekipa pripremala je reportažu o neplaćenim računima za električnu energiju lokalnih sudova, kada je čuvar KJC obezbeđenja kamermanu zavrnuo ruku, oštetio mu kameru i držao okamermana sat vremena u zgradu. Čuvar je optužio ekipu da pokušava tajno da snimi zgradu. Daljeg razvoja situacije u ovom slučaju do kraja godine nije bilo.

Nije bilo daljeg razvoja događaja u sledećim slučajevima iz 2007.g.: napad na novinara *Lajma* Enisa Veliu u martu 2007.; i podmetanje požara u domu novinara Milaima Zeke u septembru, koji su pisali izveštaje o kontroverznim slučajevima, uključujući opšte poznate slučjeve ubistva i korupcije.

Internet slobode

Ograničenja za pristup internetu nije bilo od strane vlade, UNMIK, ili KFOR, ili izveštaja da je vlada nadgledala elektronsku prepisku ili aktivnosti u internet sobama za razgovor. Pojedinci i grupe mogli su se angažovati u miroljubivom izražavanju mišljenja putem interneta, kao i elektronskom prepiskom. U septembru, Regulatorni organ za telekomunikacije izvestio je da oko 23 odsto građana svakodnevno koristi internet.

Akademска sloboda i kulturni događaji

Ograničenja akademske slobode ili kulturnih događaja od strane vlade, UNMIK i KFOR nije bilo.

b. Sloboda mirnog okupljanja i udruživanja

Sloboda okupljanja

Ustav i zakon predviđaju slobodu okupljanja, a vlada, UNMIK i KFOR generalno su poštivali to pravo u praksi. Propis UNMIK zahteva da organizatori demonstracija 48 sati unapred najave skup radi koordinacije sa policijom.

Dana 19.februara, srpski demonstranti sa Kosova i iz Srbije napali su prolaz 1 i prolaz 31 graničnog prelaza između Kosova i Srbije, protestujući protiv objave nezavisnosti. Pošto su demonstranti udaljeni, jedinice KFOR ponovo su uspostavile kontrolu nad prolazima i zatvorili prolaze granični prelaz na 24 sata. Dana 20.februara, vlasti su ponovo otvorile prolaze bez prisustva carinskih službenika, ali uz prisustvo UNMIK, KFOR i KPS. Do kraja godine EULEX carinici su započeli da obavljaju ograničene carinske dužnosti na tim mestima.

Dana 22.februara, grupa kosovskih Srba u severnom delu Mitrovice je protestovalo protiv objave nezavisnosti i misije EULEX bacajući petarde i kamenje ka policajcima raspoređenim na severnoj strani mosta na Ibru. Masa se razišla posle dva sata protesta.

Dana 25.februara, rezervisti srpske vojske naneli su povrede 19 pripadnika KPS tokom protesta protiv nezavisnosti Kosova, bacajući kamenice na njih, na prolazu 4 graničnog prelaza između Kosova i Srbije. Policija je granični prelaz ponovo otvorila sledećeg dana.

KPS je koristila silu u nekoliko prilika da rasturi demonstracije i tukla je demonstrante za vreme hapšenja.

Dana 14.marta, kosovski Srbi demonstranti upali su u orkužni i opštinski sud u severnom delu Mitrovice, prodirući pored 45 policajaca sa opremom za demonstracije. Dana 17.marta, UNMIK policija, podržana od KFOR, preuzeala je zgradu suda uz upotrebu suzavca i gumene municije. Tokom operacije, 47 UNMIK policajaca je poveđeno, a Ihor Kinal, pripadnik ukrajinske međunarodne policije, ubijen je ručnom bombom koju je bacio neidentifikovani demonstrant. Za vreme opšte tuče, povređeni su KPS policajci kosovski Srbi koji su učestvovali u protestu.

Sloboda udruživanja

Ustav i zakon predviđaju slobodu udruživanja, a vlada, UNMIK i KFOR generalno su poštivali to pravo u praksi.

Misija OSCE na Kosovu rutinski je registrovala političke partije pod pokroviteljstvom UNMIK, a Ministarstvo javnih službi registrovalo je nevladine organizacije (NGOs). Posle proglašenja nezavisnosti ovo ovlašćenje prenešeno je na Centralnu izbornu komisiju.

c. Sloboda veroispovesti

Ustav i zakon predviđa slobodu veroispovesti, a vlada i UNMIK generalno su poštivali ovo pravo u praksi. U Ustav su inkorporisane međunarodne konvencije o ljudskim pravima i odredbe koje štite slobodu veroispovesti i zabanjuju diskriminaciju na verskoj osnovi.

Ne postoje posebni propisi o dozvolama za verske grupe; međutim, verske organizacije moraju da se registruju kao NGOs kod UNMIK i Ministarstva javnih službi, u cilju kupovine imovine ili dobijanja sredstva od UNMIK ili drugih međunarodnih organizacija. Verske grupe su se žalile da status NGOs ne odslikava adekvatno njihov verski karakter, a Protestantska evangelistička crkva odbila je da se registruje kao nevladina organizacija.

Na sednici održanoj 5.juna, skupština opštine Dečani jednoglasno je odbila odluku SRSG kojom manastir zadržava vlasništvo nad spornom imovinom u tom području, koja čeka na sudsку odluku.

U skladu sa zakonom iz 2002.g. koji zahteva od javnih obrazovnih institucija da se uzdrže od religioznih instrukcija ili drugih aktivnosti promovisanja bilo koje konkretnе veroispovesti, Ministarstvo obrazovanja zabranilo je nošenje marama. Ministarstvo je nastavilo da sprovodi ovu zabranu, posebno u školama u kojima je nošenje uniformi obavezno, uprkos mišljenju Ombudsmena iz 2004., da bi ovo pravilo trebalo da se primenjuje samo na nastavnicima i školskim zvaničnicima, a ne na učenicima.

Dana 26.februara, Ombudsmanu je podneta žalba od strane učenice srednje škole u opštini Vitina, da joj je direktor naredio da ne dolazi u školu sa maramom na glavi. Ombudsman je zahtevao da joj Ministarstvo obrazovanja odobri da u školu dolazi sa maramom na glavi, i 1.septembra, učenica je nastavil da dolazi na časove noseći maramu na glavi. Tokom godine dve žene su se takođe žalile Ombudsmanu da su konkursale za nastavnike u dve različite srednje škole, ali da nisu primljene na posao zato što nose

marame. U oba slučaja Ombudsman je savetovao žaliteljkama da svoje slučajeve nastave na sudu.

Protestantske grupe nastavile su da izveštavaju da se susreću sa diskriminacijom u pogledu pristupa medijima, posebno od strane javne televizije RTK. Protestantska evangelička crkva na Kosovu, poznata i kao Društvo naroda Gospodnjeg, izvestila je 2006. godine da je opština Dečani, navodeći kao razlog negativnu reakciju lokalnog stanovništva, povukla dozvolu za izgradnju crkvenog objekta na zemljištu koje je crkva ranije kupila. Ovaj slučaj ostao je otvoren pred Vrhovnim sudom do kraja godine.

Iako je nekoliko protestantskih crkava tokom perioda izveštavanja opljačkano, lideri zajednica nisu smatrali da su ti incidenti bili motivisani verskom diskriminacijom.

Međutim, protestanti pojedinci naveli su verbalnu diskriminaciju usmerenu protiv njih. Islamska zajednica i dalje tvrdi da odbijanje UNMIK da izda frekvenciju islamskoj radio stanici i zatvaranje sobe za molitvu u nacionalnoj biblioteci predstavljaju kršenje verske slobode.

Društvena zloupotreba i diskriminacija

Nivo društvenog nasilja je minimalno smanjen, ali tenzije između etničkih zajednica ostaje visok, pogotovo nakon deklaracije o nezavisnosti od 17. februara. Zabrinutost u pogledu bezbednosti nastavlja da utiče na zajednicu kosovskih Srba i njenu slobodu veroispovesti. Neki kosovski Srbi su tvrdili da nisu bili u stanju da slobodno putuju u cilju praktikovanja svoje vere.

Za razliku od prethodnih godina, nije bilo prijavljenih incidenata kamenovanja i drugih napada na sveštenike Srpske pravoslavne crkve koji putuju van svoje manastira.

Međutim, vernici koji su putovali autobusom iz Srbije da bi prisustvovali službama u manastiru Dečani, često su njihova vozila bila kamenovana, obično od dece. U zapadnom regionu opština Peć, Dečani, Đakovica, Istok, Klina, Srbica i u južnoj Mitrovici, sveštenstvo je tražilo i dobijalo pratnju KFOR.

Sveštenici su tvrdili da ne mogu da posete svoje vernike u zapadnom delu (gde se nalaze najznačajnije srpske pravoslavne svetinje) bez pratnje, a vernici su navodili postojanje pretnji po njihovu bezbednost, što je predstavljalo prepreku za njihove posete ovim svetinjama. Monasi i monahinje u nekim manastirima navodno nisu koristili delove manastirske imovine--uglavnom zemljište van manastirskih zidova--zbog bezbednosnih problema.

Tokom godine, tužiocu su odlučili da nastave sa optužnicom protiv kosovskog Albanaca iz opštine Zvečan koji je u julu 2007. godine pretio srpskoj pravoslavnoj monahinji u manastiru Sokolica. Suđenje nije započelo do kraja godine.

Nije bilo daljeg razvoja situacija u slučaju iz 2006. kada su nepoznati napadači pucali na automobil kojim je upravljao srpski pravoslavni sveštenik Srđan Stanković u opštini Zvečanu. UNMIK je optužio policajaca kosovskog Srbina u vezi sa ovim incidentom. Predmet je predat međunarodnom tužiocu.

Tokom ove godine bilo je brojnih slučajeva vandalizma i krađe imovine Srpske pravoslavne crkve. Veliki broj slučajeva vezan je za krađu predmeta od plemenitih metala, dok su drugi bili činovi vandalizma, često nad tek obnovljenim crkvenim objektima. Početkom godine, KPS je usvojila nove procedure kako bi obezbedila veći stepen zaštite srpskih pravoslavnih verskih i kulturnih objekata. U okviru ovih npora,

vlada je odobrila 50.000 EUR (65.000 USD) za finansiranje proširenja i poboljšanja KPS zaštite, uključujući privatno obezbeđenje, kamere i osvetljenje na najosetljivijim mestima.

Dana 25. februara, Jeton Mulaj, osumnjičen za ispaljivanje raketne granate na manastir Dečani u martu 2007. godine, dobrovoljno se predao policiji. Specijalni tužilac podigao je optužnicu protiv njega 19. marta; dana 18. septembra Okružni sud Peć osudio je Mulaja na osnovu optužnice koja je obahvatala nezakonito posedovanje oružja i oštećenje zasticenog spomenika. Sud je izrekao Mulaju kaznu od tri i po godine zatvora. Dana 1. marta, četiri nepoznate osobe ukrale su zvono sa srpske pravoslavne crkve u Novake, kod Prizrena. KPS je neposredno posle toga pronašla zvono u šumi na nekoliko stotina metara od crkve. Policija nije izvršila nijedno hapšenje, a istraga je nastavljena do kraja godine. Dana 5. juna u Kačaniku, Uroševac, KFOR je prijavio policiji nepoznate osobe koje su oštetile ulazna vrata crkve u Kačaniku; istraga je nastavljena do kraja godine.

Nije bilo daljeg razvoja situacije u vezi sa incidentom iz februara 2007., kada su nepoznati počinioci oštetili unutrašnjost pravoslavne crkve u selu Lepi i ukrali oko 30.000 dinara (560 USD) ili u vezi slučaja iz marta 2007., kada su nepoznate osobe izvršili vandalizam u crkvi Svetog Jovana u Peći.

Srpska pravoslavna crkva je izrazila zabrinutost u pogledu statusa zelene površine centralnog parka u Đakovici, deo parka koga crkva smatra svojom imovinom. Do kraja godine, u toku su bili razgovori između različitih aktera uključenih u rešavanje ovog pitanja.

Komisija za sprovodenje rekonstrukcije (RIC) koju finansira vlada završila je obimno renoviranje 19 od 34 srpskih pravoslavnih verskih objekata oštećenih tokom nereda u martu 2004. Ovaj rad obuhvatao je dodatnu gradnju na nekoliko prethodno utvrđenih objekata kao i na nekim novim objektima, kao što su crkva Sv. Andreja u Podujevu i crkva Svetih Petra i Pavla u Istoriku. Tokom godine tok RIC projekata odložen je iz razloga vezanih za kosovsku deklaraciju nezavisnosti. Ipak, 16. septembra, Srpska pravoslavna crkva primila je ključeve dve obnovljena crkvena objekata u Prizrenu, sedištu eparhijskog arhijereja i pravoslavne bogoslovije.

U toku godine kosovski muslimani prijavili su brojne incidente usmerene protiv njihove zajednice, uključujući krađe, vandalizam i pretnje. Na primer, 22. aprila, KPS policajci su prilikom rutinske patrole u Gnjilanu otkrili da je oko 30 muslimanskih nadgrobnih spomenika na lokalnom groblju oštećeno. Dana 17. juna policija je uhapsila dva osumnjičena lica. Predmet je prosleđen tužilaštvu.

Dana 26. juna, kosovski Srbi i Romi sukobili su se sa kosovskim Albancima u selu Berivojce, u opštini Kamenica gde je trebalo da počnu radovi na izgradnji džamije. Predloženo mesto izgradnje džamije nalazi se u srpskom delu etnički mešovitog sela i srpska zajednica je tradicionalno koristi to zemljište za okupljanje. Predložena izgradnja nije bila u skladu sa zakonskom procedurom kojom bi se osigurala saglasnost zajednice za izgradnju na zemljištu gde ta zajednica živi.

Nije bilo izveštaja o antisemtskim ponašanjima. Oko 40 lica iz dve porodice u Prizrenu je delimično jevrejskog porekla, ali nema ni sinagoge niti jevrejskih institucija u zemlji osim malog groblja u Prištini.

Nije bilo razvoja događaja u vezi slučaja iz avgusta 2007. kada je 14 jevrejskih spomenika namerno oštećeno.

Za detaljnije diskusije, vidi *Međunarodni izveštaj o verskim slobodama 2008.* na www.state.gov/g/drl/irf/rpt.

- d. Sloboda kretanja, privremeno raseljena lica, zaštita izbeglica i lica bez državljanstva

Ustav i zakon predviđaju slobodu kretanja unutar zemlje, putovanje u inostranstvo, emigracije i povratka u domovinu, a vlada i UNMIK generalno su poštivali ova prava; međutim, međuetničke tenzije i stvarna i očekivana zabrinutost u pogledu bezbednosti praktično su ograničavali slobodu kretanja. Tokom godine vlada, UNMIK i KFOR generalno su štitili ova prava manjinskih zajednica u poređenju sa prethodnom godinom. Vlada je sarađivala sa Uredom Visokog komesara UN za izbeglice (UNHCR) i drugim humanitarnim organizacijama u cilju pružanja zaštite i pomoći interno raseljenim licima, izbeglicama, izbeglicama povratnicima, azilantima, licima bez državljanstva i ostalim licima od interesa.

Policija je nastavila da ocenjuje bezbednosnu situaciju stabilnom ali krhkonom. Nije bilo krivičnih dela povezanih sa slobodom kretanja prijavljenih policiji. Ipak, pripadnici svih etničkih zajednica i dalje borave uglavnom u okviru ili se kreću između oblasti u kojima njihova etnička grupa čini većinu. Kamenovanje i drugi oblici zastrašivanja nastavili su da utiču na kretanje kosovskih Srba van onih oblasti gde čine većinu.

Bilo je napada tokom godine na vozila kojim su se prevozili Srbi i ostale etničke manjine. Na primer, 25.januara, KPS je izvestila da su mladi kosovski Albanci kamenovali automobil kojim je upravljao kosovski Srbin u Gnjilanu. Osumnjičeni su pobegli sa lica mesta. Dana 1.februara, maskirani, naoružani muškarci zaustavili su autobus koji je rutinski saobraćao prevozeći kosovske Srbe u Srbiju, kod Podujeva i zahtevali 20.000 evra (26.000 USD). Osumnjičeni su takođe uzeli ključeve od autobusa. Policija je posle toga uhapsila jednog kosovskog Albanca. Istraga policije nastavljena je do kraja godine. Dana 5.jula, KPS je izvestila da je šest mladih kosovskih Albanaca u selu Suvi Dol u Mitrovici, kamenovali vozilo kojim je upravljao kosovski Srbin. KPS je izvestila da je policija izdala opomenu roditeljima.

Nije bilo razvoja događaja u slučaju iz oktobra 2007.g., kada je kamenovan autobus koji je prevozio grupu etničkih Srba sa Kosova i Srbije na putu za manastir Dečani.

Nije bilo razvoja događaja u slučaju iz novembra 2007.g., kada su nepoznata lica kamenovala autobus koji je prevozio 30 profesora i studenata varšavske Bogoslovije u manastir Zočište, dok je autobus bio parkiran na sred većinski albanskog sela.

Sporadični incidenti nasilja i zastrašivanja usmerenih protiv manjina nastavili su da ograničavaju slobodu kretanja kosovskih Albanaca u severnom delu Kosova. Vlada i UNMIK pojačali su napore da olakšaju putovanje pripadnika manjina, ali stvarni i očekivani rizici mnoge pripadnike manjina odvraćali su od putovanja van svojih područja, naročito posle proglašenja nezavisnosti zemlje.

Dana 28. februara, kosovski Albanci, meštani sela u Leposaviću, poslali su pismo domaćim i međunarodnim vlastima tražeći policijsku pratnju za njihov minibus koji prevozi meštane ovih sela u i iz Mitrovice. Meštani su rekli da se ne osećaju bezbedno

dok putuju van svojih sela kroz oblasti sa većinskim srpskim stanovništvom bez policijske zaštite.

U toku godine UNMIK je prekinuo program koji je prethodno omogućavao kosovskim Srbima čija su vozila već registrovana u Srbiji, kosovske registarske tablice bez naknade. U praksi, Srbi koji su putovali severno od reke Ibar u severnu Mitrovicu generalno su uklanjali kosovske registarske tablice i vozili bez registarskih tablica u severnim delovima zemlje. Lica koja su putovala u Srbiju uklonjala su kosovske registarske tablice na srpskoj granici, a pogranična policija im je izdavala privremene srpske registarske tablice.

Tokom godine bilo je incidenata čija je meta bila infrastruktura kojom se koriste manjine. Na primer, 6. marta kosovski Srbi izvestili su policiju u Gnjilanu da su nepoznati osumnjičeni uništili i potom pokrali delove metalnog pešačkog mosta u jednom srpskom selu. Policija je identifikovala četvoricu osumnjičenih kosovskih Albanaca i uhapsila je trojicu njih. Istraga je nastavljena do kraja godine. Dana 26. juna, pešak je otkrio neeksploziranu napravu duž železničke pruge u selu Stari Kačanik, u Uroševcu. Dana 7.jula, prolaznik je otkrio eksplozivnu napravu ispod pružnog mosta u Mitrovici. Nije bilo razvoja događaja u sledećim slučajevima iz 2007.g.: u martu lovci su otkrili neeksploziranu granatu blizu predajnika u Mitrovici; u aprilu otkrivena je neeksplozirana naprava na mostu u Gnjilanu; i u aprilu otkrivena je neeksplozirana naprava ispod mosta u selu Vrbovcu, kod Gnjilana.

Nije takođe bilo razvoja događaja u incidentima iz 2007. u opštini Leposavić, u kojima su eksplozivne naprave postavljene duž puta koji vodi do albanskih sela Koštova, Bistrice i Ceraje.

Dana 3.marta, srpska novinska agencija RTS izvestila je da je Železnica Srbije preuzeila kontrolu nad pružnom infrastrukturom u severnom delu Kosova posle devet godina UNMIK uprave. Branislav Ristivojević, predsednik odbora Železnice Srbije, izjavio je da će taj korak obezbediti viši kvalitet transporta nego što je to nudila železnica UNMIK, dodajući da će onda kada pruga zadovolji standarde Železnice Srbije, servis ponovo biti u funkciji. Istog dana, kosovski Srbi u Lešku blokirali su kretanje voza u znak protesta protiv nezavisnosti zemlje. KFOR je 4.marta zaustavio voz koji se kretao iz Kosova Polja za Lešak. Železnički saobraćaj nije uspostavljen do kraja godine.

Vlada je regulisala kretanje na Kosovu i sa Kosova. Zakon predviđa da centralna matična služba može da izda putna dokumenta svakom licu koje je registrovano kao stalni stanovnik Kosova, i ta služba je u praksi rutinski izdavala takva dokumenta. Dana 23. jula, UNMIK je potvrđio da neće više izdavati UNMIK putna dokumenta građanima Kosova. Vlada je počela sa izdavanjem kosovskih pasoša 30. jula. Zakonom je zabranjeno prisilno proterivanje, a vlasti ga nisu primenjivale.

Istina raseljena lica (IDPs)

Prema UNHCR-u, 205.855 lica sa Kosova raseljeno je u Srbiju i Crnu Goru, što je posledica sukoba od 1998-1999.g. Od 4.100 lica raseljenih kao posledica nereda 2004. godine, oko 1.200 je ostalo sa statusom istino raseljenih lica. Bilo je 19.978 raseljenih lica na Kosovu, od kojih su 52% bili kosovski Srbi i 38% kosovski Albanci.

Zbog deklaracije o nezavisnosti zemlje, relativno mali broj lica se vratio tokom godine. Između januara i novembra, UNHCR je registrovao samo 533 povratnika, što je znatno manje od 1.815 koji su se vratili u 2007. godini ili 1.669 koji su se vratili u 2006. godini. Najveći broj povratnika došao je iz Srbije (323 povratnika), zatim iz Crne Gore (85) i Makedonije (36), uz 15 povratnika iz ostalih zemalja.

Sedamdeset četiri osobe se vratio iz raseljenja unutar Kosova. Većina povratnika skoncentrisana je u regionima Peć i Prištine. Iako su opštinske vlasti generalno podržavale proces povratka, povratnici kosovski Srbi suočavali su se i dalje sa preprekama.

U novembru, u celini gledano, broj povratnika pripadnika manjina od 2000. godine iznosio je 18.527 lica. Kosovski Srbi činili su oko 28 odsto povratnika tokom godine, u poređenju sa 32 odsto u 2007. godini. Romi (uključujući Aškalije i Egipćane) su nastavili da se vraćaju, čineći 48 odsto od ukupnog broja povratnika u odnosu na 49 odsto u 2007. godini. U Mitrovici, kosovski Srbi u severnom delu i kosovskih Albanci u južnom nastavili su da bespravno zaposedaju imovinu jedni drugima, remeteći proces potencijalnog povratka.

Do avgusta, 37 romskih porodica (144 lica) ostalo je u olovom zagađenom kampu za raseljena lica Česmin Lug. U Osterode, objektu za medicinsko lečenje takođe u severnoj Mitrovici, smešteno je 98 porodica (395 lica) koje su tu prešle iz Česminog Luga i iz druga dva zagađena kampa 2006. godine.

UNMIK nastavlja sa sporim napretkom u obnovi izvornog romskog naselja u južnoj Mitrovici, uništenog 1999. godine od strane kosovskih Albanaca. Raseljena lica počela su da se vraćaju u naselje 2006.; do kraja 2007. godine, 368 stanovnika, 307 Roma, 59 Aškalija i dva Srba, se vratio.

Zaštita izbeglica

Zakon predviđa garantovanje azila i statusa izbeglice u skladu sa konvencijom 1951 koja se odnosi na status izbeglica ili njen protokol 1967. Zakon o azilu stupio je na snagu 15. juna; međutim, regulativa za implementaciju ovog zakona nije usvojena do kraja godine. Tokom godine UNHCR je pomogao novoosnovanom Odseku za granice, azil i migraciju na jačanju njegovih mogućnosti za rešavanje zahteva, za pružanje obuke pograničnoj policiji za pomoć u identifikaciji i procesuiranju lica kojima je potrebna zaštita na graničnim ulazima i za sprečavanje povratka izbeglice u zemlju iz koje je izbegao.

U praksi vlada i UNMIK pružili su zaštitu od proterivanja ili povratka izbeglica u zemlje u kojima su njihovi životi ili sloboda bili ugroženi.

Paragraf 3

Poštovanje političkih prava: pravo građana da promene svoje vladu

Ustavom i zakonom građanima je obezbeđeno pravo da mirno promene svoju vladu i građani su ovo pravo primenili u praksi putem periodičnih, slobodnih i fer izbora zasnovanih na univerzalnom pravu glasa.

Zemlja je objavila nezavisnost 17. februara. U toku godine, lokalne vlasti postepeno su preuzimale ovlašćenja i dužnosti u većini upravnih oblasti. Zakonom je predviđena Skupština od 120 poslanika, koja ima ovlašćenje da bira predsednika, premijera, ministara vlade i druge vladine zvaničnike.

Izbori i učešće u politici

Međunarodni i domaći posmatrači utvrdili su da su izbori za Skupštinu na Kosovu u novembru 2007. generalno bili odraz volje glasača, iako je učestvovao mali broj kosovskih Srba, uglavnom zbog pritiska srpske vlade za bojkot izbora. Nisu prijavljene značajne neregularnosti. Kosovo je imali višepartijski sistem u kome je dominiralo pet partija kosovskih Albanaca, uz nekoliko manjinskih partija i koalicija.

Zakon predviđa da pojedinci mogu sebe predložiti kao kandidate svojih partija, koje moraju da održe otvorene i transparentne unutarstranačke izbore radi utvrđivanja liste kandidata. Stranačka opredeljenja igrala su važnu ulogu u pristupu javnim službama i društvu i prilikama za zaposlenje. Odanost tradicionalnom društvenom uredenju i klanu takođe je igrala važnu ulogu, iako nezvanično, u političkim organizacijama.

Bilo je 38 žena u Skupštini od 120 poslaničkih mesta. Zakon zahteva da žene zauzmu svako treće mesto na svakoj stranačkoj listi kandidata. Nije bilo žena u osmočlanom predsedništvu Skupštine i samo dve ministarke i tri zamenice ministra. Žene su predstavljale 31.6% od ukupnog broja izabralih opštinskih predstavnika.

Posle izbora u novembru 2007.g., bilo je 24 pripadnika etničkih manjina u Skupštini od 120 poslaničkih mesta, i to 10 kosovska Srba i 14 pripadnika drugih grupa, kao što su Turci, Bošnjaci, Goranci, Romi, Aškalije i Egipćani. Bilo je tri ministra vlade pripadnika manjina, dva kosovska Srba i jedan kosovski Bošnjak, kao i dva Srba i dva Bošnjaka zamenici ministara. Jedan kosovski Bošnjak; jedan kosovski Turčin i predstavnik Roma, Aškalija i Egipćana imali su rotirajuća mesta u predsedništvu Skupštine. Kosovski Srbi iz nekoliko političkih partija osvojili su 10 odvojenih mesta u Skupštini na izborima 2007.

Pre izbora, nosioci tih mesta nisu potraživali svoja odvojenia mesta u kabinetu i nastavili su da se bojkotuju skupštinske glasove, mada su participirali u odborima. Kosovski Srbin bio je na čelu ministarstva za povratak. Ustavom je predviđeno da Skupština rezerviše 10 mesta za kosovske Srbe i 10 za pripadnike drugih etničkih zajednica, ali etničke manjine su bile nedovoljno zastupljene na opštinskom nivou gde nije bilo sličnih kvota.

U celini gledano, izborni sistem nije se značajno menjao u odnosu na onaj koji je bio ustanovljen tokom UNMIK mandata. Dana 5. juna, Skupština je usvojila izborni zakon, koga je predsednik potpisao 15. juna. Novi zakon propisuje da je zemlja jedinstvena, višečlana izborna oblast; izbori će biti održavani sa otvorenim listama u skladu sa proporcionalnim većinskim sistemom; sistem kvota obezbjeduje adekvatnu zastupljenost žena i manjina u Skupštini; a stranke moraju da pređu cenzus od pet procenata za ulazak u Skupštinu.

Kosovski Srbi održali su izbore u enklavama i u opštinama u kojima kosovski Srbi čine većinu, 11.maja, radi uspostavljanja paralelnih opštinskih vlasti, i počeli su da uspostavljaju ove paralelne vlasti u junu mesecu. Dana 9. aprila, UNMIK je izjavio da je organizacija izbora za paralelne strukture u suprotnosti sa Rezolucijom 1244 UNSC.

Dana 14. maja, UNMIK je objavio da su paralelne opštinske strukture proizašle iz ovih izbora nezakonite i da UNMIK neće sarađivati sa njima. Vlada je takođe saopštila da su te paralelne institucije nelegalne i nevažeće.

Korupcija vlade i transparentnost

Zakon predviđa krivične sankcije za korupciju državnih zvaničnika; međutim, vlada nije u stvarnosti sprovodila ovaj zakon i zvaničnici su se povremeno nekažnjeno bavili korupcijskim radnjama.

Postojala je široko rasprostranjena javna svest o postojanju korupcije i u vladu i UNMIK. Međunarodne i nevladine organizacije nastavile su da izveštavaju o tome da korupcija predstavlja ozbiljan problem. Nedostatak efikasnog sudskog nadzora i opšta slabost vladavine zakona, doprinosili su korupcije u vladu. Uprkos svom opadajućem mandatu, UNMIK je nastavio da rešava mnoge osetljive slučajeve vezane za korupciju i međuetničke zločine.

U svom novembarskom izveštaju, Komisija evropske zajednice istakla je da je korupcija rasprostranjena i da dalje predstavlja veliki problem u zemlji. U izveštaju se tvrdi da je postojeći institucionalni zakonodavni okvir koji se bavi korupcijom nejasan i preporučuje se usvajanje više antikorupcijskih zakona, kao i unapređivanje primene. Komisija je takođe istakla da je slab pravosudni sistem sprečio napredak u borbi protiv korupcije. Kancelarija glavnog revizora, nezavisno telo, izvršila je reviziju upravljanja budžetom i nadležnosti u vladu, opštinskim vlastima, i u preduzećima u vlasništvu države. U toku godine kancelarija je izvršila reviziju svih ministarstava, predsedničkog kabinetata i Skupštine. U većini izveštaja kritikovana je administrativna, budžetska i nabavna praksa vlade.

Vlada je preduzela korake u borbi protiv korupcije. Počevši od 26.marta, zakon je zahtevao od vladinih zvaničnika da obznane sve poklone koje dobijaju. Dana 11.marta, Antikorupcijska agencija Kosova (KAU) objavila je da je primila 61 izveštaj o korupciji u 2007.g., i da je procenjeno da je korupcija u 2007. koštala vladu 31 milion evra (oko 40 USD). Dana 17. jula, KAA je procenila da je korupcija koštala vladu 6 miliona evra (7,8 miliona USD) u prvoj polovini ove godine. Kosovolajv je izvestio 8.januara da su interni revizori ministarstava, opština i agencija Kosova zahtevali da kosovske institucije sprovode zakon o internoj reviziji iz 2006.godine. Šef revizorske kancelarije u Ministarstvu trgovine i industrije (MTI), Adem Zogiani, rekao je da je revizorska kancelarija bila sprečena da sprovodi zakon od juna 2007.g.

Dana 3. juna, kancelarija javnog tužioca najavila je optužnice protiv šest bivših međunarodnih zvaničnika UNMIK i jednog građanina zbog sumnje da su zloupotrebili sumu od 230.000 evra (300.000 USD), namenjene za humanitarne projekte.

Dana 26. juna, policija je uhapsila Eljeza Hodžu, sudiju Okružnog suda u Prištini, zbog sumnje da je primao mito, nakon četvoromesečne istrage. Do kraja godine Hodža je ostao u kućnom pritvoru, čekajući dalji sudski postupak.

Dana 7.avgusta, Ministarstvo za zajednice i povratak suspendovalo je na neodređeno vreme Emiliu Redžepi sa funkcije direktora administrativnog odeljenja zbog sukoba interesa. Koristeći drugo ime, Redžepi je navodno obezbedila da tender Ministarstva u vrednosti od oko 90.000 evra (117.000 USD) bude dodeljen nevladinoj organizaciji Ravnopravnost (Equality) kojom je ranije rukovodila . Policija nije započela istragu do kraja godine.

Istraga tužioca u Peću u vezi ponašanja 11 međunarodnih i osam lokalnih radnika Radonići Hidrosistema za vreme njegovog poslovanja sa Kosovskom energetskom

kompanijom, nastavljena je tokom godine. Dana 15. avgusta, Okružni sud u Peći je odobrio produžetak istrage za još šest meseci.

Dana 22. januara, Okružni sud u Prištini osudio je Sanije Gashi za proneveru 43.387 evra (59.233 USD) dok je obavljala dužnost direktora budžeta i finansija u Poreskoj upravi u Prištini. Dana 23. maja, Vrhovni sud razmatrao je žalbu Gašijeve, i 23. juna, smanjio joj kaznu zatvora u trajanju od četiri godine na dve i po godine. Sud je takođe zabranio Gašijevoj da radi u vlasti tri godine po isteku zatvorske kazne i naloženo joj je da plati troškove krivičnog postupka i naknadu u visini od 43.387 evra (59.233 USD) kosovskoj Poreskoj upravi.

Daljeg razvoja situacije u istrazi povodom slučaja napada na nezavisnog međunarodnog generalnog revizora 2006., koji se desio pošto je njegova kancelarija objavila kritički izveštaj o prištinskoj opštini.

Skupštinski lider Kolj Beriša zahtevao je 2006. reviziju u cilju istrage mandata svog prethodnika, Nedžata Dacija, kojom su otkriveni ozbiljni nedostaci u rukovođenju, zloupotreba javnih fondova i nepravilnosti u vezi nabavki. U decembru 2007. Okružni sud u Prištini podigao je optužnicu protiv Dacija po tri tačke pronevere. Dana 21. marta, međunarodni sudija je potvrdio optužnicu i Daci je do kraja godine čekao na početak suđenja.

Takođe je bilo razvoja događaja u slučaju Ahmeta Aljišanija, Dacijevog starijeg savetnika, uhapšenog 2006. zbog sumnje za prevaru i mito. Dana 21.marta, protiv Aljišanija je podignuta optužnica za prevru i mito, i on se izjasnio da nije kriv. On čeka suđenje sa slobode, koje nije počelo do kraja godine.

Dana 14. aprila, suđenja Lemea Džemi, bivšem direktoru Pošte i Telekomunikacija Kosova (PTK); Rodžeru Rejnoldsu, bivšem divizijskom direktoru u kosovskoj Poverilačkoj agenciji; Mustafi Neziriju, bivšem direktoru Norvej Investa; Ronenu Sorensenu, bivšem generalnom direktoru i predsedniku Norvej Investa, i Ove Johansenu, počela su u Prištini pred međunarodnim sudijama. Okrivljeni su optuženi u vezi sa navodnom zloupotrebotom 300.000 evra (390.000 USD). Johanesen, koji je uhapšen 5. aprila u Crnoj Gori, navodno je uredio nepošteni transfer novca iz PTK u fantomsku kompaniju sa sedištem u Norveškoj.

Bilo je razvoja događaja u slučaju Sabajdina Lonćarija i Fitima Maksutaja, dvojice bivših finansijskih službenika zatvora Dubrava, koji su uhapšeni 2006. za zloupotrebu službenog položaja i falsifikovanje dokumenata. Dana 19.avgusta Vrhovni sud potvrdio je presudu Orkužnog suda u Peći, izričući im zabranu ulaska ili približavanja zatvorskem centru Dubrava; ili kontaktiranje na bilo koji način raznih svedoka i zatvorskih finansijskih službenika do 29.avgusta.

Zakonom se omogućava pristup službenim dokumentima vlade, ali se ne predviđaju kazne zbog neispunjavanja; u praksi ministarstva su retko odobravala pristup, tokom godine. Ne postoji zakon koji obezbeđuje javni pristup službenim dokumentima UNMIK i u praksi, javnost nije bila u mogućnosti da pristupi tim dokumentima.

Tokom godine mediji su se redovno žalili zbog nedostatka pristupa zvaničnim dokumentima. Novinari su takođe kritikovali petnaestodnevni šalter za izdavanje dokumenata na uvid, što je praktično značilo da novinari nikada ne mogu da dobiju zvanične dokumente na vreme kako bi ispunili svoje rokove za objavljivanje. Dana 14. maja, nevladina organizacija IREX izvestila je da je tokom godine ispoštovano samo 14,7 odsto novinarskih zahteva za pristup informacijama, što je još manje od 24,5 odsto

ispoštovanih prethodne godine. IREX je izvestila da većina institucija ili nije razumevala svoje pravne obaveze ili ih je prosto ignorisala. U avgustu 2007., Udruženje profesionalnih novinara Kosova je izvestilo o tome da je istraživanje kojim je meren odziv vlade i javnih institucije na zahteve medija za pristup zvaničnim dokumentima, pokazalo da je samo 23% zahteva uspešno okončano. Istraživanje je takođe pokazalo da nijedna od ovih institucija kojima su pristupali novinari nije obezbedila moliocu registar dostupnih dokumenata.

Paragraf 4

Istrage povodom navodnih kršenja ljudskih prava

Širok spektar domaćih i međunarodnih grupa za ljudska prava, generalno je radio bez ograničenja vlade, istražujući i objavljajući svoje zaključke u slučajevima vezanim za ljudska prava. Vlada, UNMIK i KFOR povremeno su sarađivali i uzvraćali na njihove stavove.

Dana 29. marta, nepoznati napadači u Mitrovici bacili su molotovljev koktel na spoljni deo sedišta humanitarne organizacije Norveška crkvena pomoć, uzrokujući time manju štetu. Policijska istraga je nastavljena do kraja godine.

Ombudsman je bio odgovoran za istragu povodom navoda o vladinim zloupotrebljama međunarodnih zakona o ljudskim pravima. Bivši zamenik Ombudsmana Hilmil Jašari nastavio je da radi kao vršilac dužnosti Ombudsmana tokom godine. Dok je Ombudsman aktivno izdavao interventna pisma, izveštaje i preporuke, njegove preporuke nisu uvek uvažavane od strane vlade, lokalnih sudova ili KPS. Ombudsman je sproveo istragu u slučajevima koji se tiču imovinskih prava, zloupotrebe službenog položaja, administrativnih akata ili propusta od strane državnih vlasti, nedostatka propisne istrage krivičnih dela, pitanja koja se tiču dužine sudskog postupka i izvršenja sudskih odluka, sporove vezane za zaposlenje i posedovanje imuniteta. U septembru OSCE je dala primedbu da iako svako ministarstvo ima ustanovljenu službu za ljudska prava, približno polovini tih službi nedostaje kvalifikovan kadar i dovoljan budžet.

U 2006. godini mandat Ombudsmana je izmenjen tako što je iz njegove nadležnosti isključen UNMIK; nova Savetodavna komisija za ljudska prava u okviru UNMIK ustanovljena je u aprilu 2007. i zadužena za nadzor nad UNMIK. Do kraja godine Skupština još uvek nije imenovala novog Ombudsmana, i funkcija vršioca dužnosti Ombudsmana ostala je na snazi.

Dana 21. jula, Ombudsman je izvestio da su sudovi i ministarstva najčešći kršioci ljudskih prava u zemlji. Ombudsman je takođe primetio da najnovije reforme u pravosuđu nisu bile dovoljne i da sistem još uvek pati od ozbiljnih nedostataka.

Vlada, UNMIK i KFOR generalno su sarađivali sa ICTY. ICTY je 4.aprila oslobođio bivšeg premijera Ramuša Haradinaja i drugog optuženog Idriza Balaja svih optužbi koje potiču od navodnih ubistava, progonstva, silovanja i mučenja kosovskih Srba civila 1998.g. Sud je osudio drugog optuženog Lahija Brahimaja za mučenje i maltretiranje zarobljenika i osudio ga na šest godina zatvora.

ICTY je 28.aprila započeo suđenje Arstritu Haraćiju, bivšem ministru za kulturu, omladinu i sport; i Bajrušu Morini, njegovom političkom savetniku. Ova dvojica su optužena sa zastrašivanje svedoka koji su planirali da svedoče protiv Haradinaja. Dana 17.decembra, ICTY je osudio Haraćija na pet meseci zatvora a Morinu na tri meseca.

Dana 24.jula, ICTY je osudio novinara Batona Hadžiu za nepoštovanje suda u vezi objavljivanja imena zaštićenih svedoka tokom suđenja Haradinaju. Sud je Hadžiu kaznio novčano sa 7.000 evra (9.100 USD).

Paragraf 5

Diskriminacija, društvena zloupotreba i trgovina ljudima

Zakon izričito zabranjuje diskriminaciju na osnovu rase, pola, etničkog porekla, invalidnosti, ili jezika; međutim, nasilje i diskriminacija žena, osoba sa invaliditetom, i etničkih manjina, postojala je i dalje.

Žene

Zakon određuje silovanje kao krivično delo; međutim, supružničko silovanje nije posebno spomenuto. Prema krivičnom zakonu, silovanje se kažnjava zatvorskom kaznom u trajanju od jedne do 10 godina; seksualni odnos sa detetom ispod 14 godina, kažnjava se zatvorskom kaznom u trajanju od pet do 15 godina.

Slučajevi silovanja prijavljivani su u značajnoj manjoj meri zbog kulturne stigmatizacije žrtava, kao i njihovih porodica. Prema Ministarstvu pravde, advokati žrtava pružali su usluge žrtvama u približno 34 slučaja silovanja u periodu od januara do septembra.

UNMIK policija je saopštila da je, u istom vremenskom periodu, 35 osoba uhapšeno zbog silovanja a pet osoba osuđeno.

Nasilje u porodici nad ženama, uključujući zlostavljanje supružnika, ostali su ozbiljni i konstantni problemi. Zakonom se zabranjuje nasilje u porodici, i osuđujuće presude nose zatvorske kazne od šest meseci do pet godina. Kada žrtva podnese tužbu, KPS jedinice za nasilja u porodici sprovode istragu i predmet predaju tužiocima. Prema UNMIK, odanost porodici, tesno povezane zajednice, i veliki broj zaostalih predmeta u parničnim i krivičnim sudovima, doprineli su niskoj stopi krivičnog gonjenja.

Kao i silovanje, nasilje u porodici ostao je značajan problem koji se prijavljuje u manjoj meri. U julu 2007. godine OSCE je objavio izveštaj o nasilju u porodici kojim je istakao probleme u odlučivanju o slučajevima nasilja u porodici, uključujući nezakonita kašnjenja u pogledu razmatranja zahteva za izdavanje naloga o zaštiti. OSCE je takođe izrazio zabrinutost u vezi žalbenog postupka u slučajevima nasilja u porodici; u nekim slučajevima, sudovi u svojim odlukama nezakonito navode da žalba optuženog obustavlja izvršenje naloga o zaštiti.

KPS je izvestio da je, između 1.januara i 30.juna, 21 žrtva nasilja u porodici bila smeštena u prihvatišta. Centar za zaštitu žena i dece pružio je pomoć 63 žrtvama porodičnog i seksualnog nasilja, između januara i 24. septembra. Služba za zastupanje i pomoć žrtvama Ministarstva pravde bila je uključena u 646 slučajeva nasilja u porodici između januara i juna meseca. Osuđujuće presude u tim slučajevima su retke a presude su se kretale od sudskog ukora do kazne zatvora. Tradicionalno društveno ophođenje prema ženama u društvu u kome dominiraju muškarci, doprinelo je visokom nivou nasilja u porodici i malom broju prijavljenih slučajeva.

Nije bilo vladinih agencija posvećenih samo bavljenju problemom nasilja u porodici. Ministarstvo za rad i socijalno staranje davalо je finansijsku pomoć skloništima za žrtve nasilja u porodici, koja vode nevladine organizacije, i koja su takođe prilagođena za smeštaj žrtava trgovine ljudima. Ministarstvo je pružalo socijalne usluge preko Centara

za socijalni rad. Nekoliko domaćih i međunarodnih nevladinih organizacija bavilo se aktivnostima za pomoć ženama; međutim, oni su bili ograničeni tradicijom čutanja u vezi nasilja u porodici, seksualno zlostavljanje i silovanja.

Tokom godine, telefonske linije za anonimne prijave porodičnog zlostavljanja radile su 24 sata dnevno u Prištini, Gnjilanu, Peći, Prizrenu, i Mitrovici. Vanredna linija pružila je pomoć 582 žrtvama tokom godine; primila je 446 poziva vezanih za nasilje u porodici, 27 za trgovinu ljudima, 25 za zlostavljanje dece i 35 za seksualno zlostavljanje. Vanredna linija obaveštavala je pozivače o njihovim pravima, dostupnim skloništima i davala srodne infomacije.

KPS škola za obuku nudi specijalne kurseve o nasilju u porodici i silovanju. Izveštaja o tome da je KPS nepropisno reagovala na optužbe za silovanje ili nasilje u porodici, nije bilo.

Iako je prostitucija zakonom zabranjena, ostala je rasprostranjena. Tokom godine, jedinica UNMIK policije za istragu slučajeva prostitucije predala je svoje dužnosti KPS. UNMIK je nastavio da nadgleda i savetuje KPS.

Ne postoji poseban zakon protiv seksualnog uz nemiravanja, što je bio uobičajen problem. Organizacije za ženska prava ukazale su da se seksualno uz nemiravanje obično dešava na poslu, ali se ne prijavljuje zbog straha od isterivanja ili fizičke odmazde. Javna svest o seksualnom uz nemiravanju ostala je na niskom nivou, a prijavljeno je samo nekoliko slučajeva. Žene imaju ista zakonska prava kao muškarci ali tradicionalno imaju niži društveni status, koji utiče na njihov tretman unutar zakonskog sistema. Uprkos nedostatku zakonskih prepreka, relativno mali broj žena je postigao viši nivo menadžerskih pozicija u poslovnom okruženju, KPS ili vlasti. Iako je broj zaposlenih žena nastavio da raste, i dalje ima oko 80% nezaposlenih žena, što je 25 do 30% veća stopa u odnosu na muškarce. Žene predstavljaju manje od 30% radne snage u vlasti. Tradicionalni društveni stavovi prema ženama rezultovali su diskriminacijom. U nekim ruralnim oblastima, žene su često imale malo mogućnosti da donose odluke vezane za njihovu decu ili ostvarivanje kontrole nad imovinom. Iako zakon ne pravi razliku među polovima u odnosu na pravo nasleđivanja imovine, porodična imovina po običaju prelazi na muškarce. Udovice, kosovske Albanke, pogotovo u ruralnim oblastima, bile su izložene riziku da izgube starateljstvo nad svojom decom zbog običaja koji obavezuje da deca i imovina prelaze u vlasništvo porodice pokojnog oca, dok se udovica vraća u porodicu u kojoj je rođena.

Deca

Iako je obrazovanje besplatno i obavezno do 15 godine života, statistika iz 2005. godine, najskorije godine iz koje su podaci dostupni, navodi da je samo 77 odsto dece uzrasta od sedam do 14 godina iz nesrpskih manjinskih zajednica (Roma, Aškalija, Egipćana, Turaka i Bošnjaka, Goranaca, i drugih) pohađalo školu. Devojčice iz nesrpskih manjina pohađale su školu po stopi od 69 posto. Nasuprot tome, 97.5 procenata albanske i oko 99 odsto srpske dece upisano je osnovnu školu. Tokom godine vlada je prvi put kupila knjige za đake u čitavom petom razredu. Manje od 10% dece uzrasta od dve do pet godina pohađalo je predškolske ustanove.

Dečji fond UN (UNICEF) je izvestio da nedostatak objekata za obrazovanje manjina u nekim delovima Kosova, otežava nekim interno raseljenim licima povratak u njihove domove.

UNICEF je procenio da je manje od 75% dece koja su završila obavezno osnovno obrazovanje upisalo srednju školu i da je stopa ženske albanske dece koja nastavljuju obrazovanje bila manja od 55%. Među ženskom decom iz nesrpskih manjinskih zajednica, samo je 40% upisalo srednje škole.

Zakon zahteva jednake uslove za školsku decu bez obzira na maternji jezik i obezbeđuje pravo na javno obrazovanje na maternjem jeziku za učenike iz manjinskih zajednica u srednjoj školi. Škole su obavljale nastavu na srpskom, bošnjačkom i turskom jeziku tokom godine. Deca kosovskih Srba i kosovskih Albanaca pohađala su škole sa neadekvatnim prostorijama u kojima nije bilo osnovne opreme. U nekoliko škola bili su zajedno smešteni učenici kosovski Srbi i kosovski Albanci, koji su učili po različitim nastavnim planovima i programima i radili po rotirajućem rasporedu časova. Deca Roma, Aškalija i Egipćana pohađala su mešovite škole sa decom kosovskih Albanaca, ali navodno su se susretali sa zastrašivanjem i uzneviranjem u nekim većinskim albanskim područjima. Romska deca ugrožena su siromaštvo, što dovodi u velikoj meri do toga da počinju da rade u kući i na ulici u ranom uzrastu kako bi doprineli porodičnim prihodima. Romska deca su ugrožena takođe time što moraju da uče drugi jezik da bi pohađali školu jer mnoga od njih kod kuće koriste romski jezik. Neka bošnjačka djeca u većinskim bošnjačkim područjima povremeno su bila u mogućnosti da dobiju osnovno obrazovanje na svom jeziku, ali deci van tih područja predavano je na albanskom jeziku.

Studija UNICEF i Ministarstva obrazovanja iz 2006.g. o preovlađujućem nasilju u školama, pokazala je da se nasilje nad decom toleriše. Fizičko kažnjavanje je prihvaćena praksa u porodicama i školama. Oni koji žive daleko od škola kazali su da se boje da prelaze put od kuće do škole zato što se plaše nasilja vršnjaka. Deca su govorila da su lica njima bliska počinoci nasilja; da su dečaci u većoj opasnosti od fizičkog nasilja a da su devojčice u većoj opasnosti od verbalnog nasilja.

Trgovina decom je bio problem. Dana 7.avgusta, misija OSCE na Kosovu i međunarodna nevladina organizacija Terre des Hommes pokrenuli su kampanju informisanja javnosti usmerenu protiv trgovine decom i prosjačenja.

Reagujući na taj izveštaj, vlada je stvorila projekat "sigurne škole bez nasilja", koji je obuhvatao stvaranje mreže za prevenciju nasilja u čitavoj zemlji.

Aktivnosti su obuhvatale izradu nacrta nacionalnog plana koji bi osigurao sigurne sredine, prijateljske i bez nasilja u društvu i školama, kao i razne aktivnosti za podizanje svesnosti i radionice. Dana 11.februara, Ministarstvo obrazovanja, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde i Ministarstvo za rad i socijalno staranje, ustanovili su komisiju sa ciljem prevencije nasilja u školama.

Siročad je zbrinuta u raznim stambenim smeštajima kao što su staranje šire porodice, hraniteljske porodice i društveni domovi. Međutim, iz razloga što porodična usvajanja i program hraniteljskih porodica nisu išli u korak sa stopom napuštanja dece, vlasti su povremeno smeštale decu i odojčad u grupne domove sa nekoliko staratelja. Deca sa invaliditetom često su skrivana bez odgovarajuće nege, pogotovu u ruralnim oblastima.

Dana 5.marta, Ministarstvo obrazovanja započelo je tromesečnu kampanju za podizanje svesti o školskoj deci sa invaliditetom i utvrđivanje načina poboljšanja njihovih životnih uslova.

Tokom godine, Ministarstvo za rad i socijalno staranje funkcionalo je kroz 32 centra za socijalno staranje koji su pomagali 1.486 siročadi i 1.585 delikventne dece. Ministarstvo je takođe upravljalo hraniteljskim porodicama i koordinisalo smeštaj dece u privremenim skloništima sa nevladinim organizacijama. Prema ministarstvu, tokom godine, ukupan broj od 79 dece živelo je u hraniteljskim porodicama i društvenim domovima finansiranim od strane države uz dvadesetčetvoročasovnu negu. Ostalo sedmoro dece živelo je u Kliničkoj i univerzitetskoj bolnici u Prištini.

Bilo je 19 napuštene dece sa invaliditetom, uzrasta od tri do 18 godina, koja su živela u dva društvena doma finansiranim od države uz dvadesetčetvoročasovnu negu.

Bilo je nezvaničnih dokaza o dečjim brakovima, posebno u zajednicama Roma, Aškalija, Egipćana i kosovskih Albanaca. Vlada i nevladine organizacije nisu se bavile statistikom po ovom pitanju, tako da je zastupljenost ove pojave bila nepoznata.

Trgovina ljudima

Ustav i zakon zabranjuju sve oblike trgovine ljudima; međutim, bilo je izveštaja o licima kojima je trgovano u, iz, preko i unutar zemlje. Trgovina ženama i decom i ostao je ozbiljan problem, iako je nedostatak statističkih podataka otežao mogućnost procene intenziteta trgovine decom.

Zemlja je bila izvor, tranzitno područje i odredišna tačka za trgovinu ljudima, a unutrašnja trgovina ljudima bila je rastući problem. Žrtve su bile žene i deca kojima se trgovalo interno ili iz istočne Evrope i ostalih balkanskih zemalja na Kosovu, pre svega radi seksualne eksploracije ali takođe i za potrebe kućne posluge ili prinudnog rada u barovima i restoranima. Zemlja je takođe bila tranzitno područje za trgovinu žrtvama u Albaniji, Makedoniji, Crnoj Gori i zemljama zapadne Evrope.

Prema KPS i IOM, trgovina ljudima bio je rastući problem. Iako se neznatno razlikuju brojevi koje daju IOM i KPS, statistike obeju organizaciju pokazuju da je sa 60% žrtava trgovine, gruba procena, trgovano interno, a da su ostale žrtve poreklom iz Moldavije (približno 20%), Alabanije (10%) i Bugarske i Srbije (po 5%). Procene ukupnog broja slučajeva trgovine tokom godine kretale su se od 20 do 27.

Od 1999.godine, od žrtava iz inostranstva kojima je IOM pomogao, preko 50% bile su iz Moldavije, 19% iz Rumunije, 13% iz Ukrajine, a ostale su bile iz Bugarske, Albanije, Rusije, Srbije, Crne Gore, Slovačke i Nigerije. Većina ovih žrtava bile su žene starosti od 18 do 25 godina. IOM je dao brojeve koji su pokazivali da preko 82% kosovskih žrtava čine one kojima se trguje interno, dok 7% čine one kojima se trguje u Makedoniji, po 3% u Albaniji i Italiji, a manje od 1% u Velikoj Britaniji, Švajcarskoj, Nemačkoj, Belgiji i Crnoj Gori.

Ukupan broj slučajeva trgovine ljudima vezanih za maloletne osobe, opao je od 2007.g. Tokom godine, IOM je pomogao u jednom slučaju inostrane trgovine maloletnom osobom, a u pet slučajeva maloletnih žrtava u internoj trgovini. KPS je prijavio četiri maloletne žrtve trgovine, sve sa Kosova.

Deca i devojke koje su poreklom iz sredina sa ozbiljnom stopom siromaštva, nezaposlenosti, porodičnog nasilja i nepismenosti pogotovo su predstavljale rizičnu grupu

žrtava trgovine ljudima. IOM je prijavio da 11% lokalnih žrtava nije bilo upisano u školu; 34% je završilo samo osnovnu školu (do petog razreda); 44% je završilo osnovnu školu (do devetog razreda); 11% je završilo srednje obrazovanje (srednju školu); a manje od 1% je pohađalo univerzitet.

KPS je izvestio o velikim poteškoćama u identifikaciji žrtava trgovine usled njihovog protivljenja da istupe i prijave zločine policiji. Kulturni tabui i tretman socijalne diskriminacije u velikoj meri su doveli do toga da žrtve trgovine ne govore o njihovim iskustvima. Druga kontinuirana poteškoća bila je nemogućnost KPS da regrutuje policajce kosovske Srbe u jedinice za borbu protiv trgovine ljudima, što je sprečilo izvođenje tajnih operacija u severnom delu Kosova i enklavama kosovskih Srba.

Žrtve trgovine pre svega su eksplorativne u seks industriji, uglavnom u bordelima i noćnim klubovima ali i sve više u privatnim domovima i za pružanje usluge kolgerli. Nijedna nije rekla da je znala da će raditi u seks industriji pošto su napustile svoje domove. Žrtve trgovine su govorile da su redovno bile izložene batinama i silovanju, sprečavanju pristupa zdravstvenoj nezi i zapleni putnih i identifikacionih dokumenata. UNMIK je izvestio da su trgovci često saradivali sa elementima organizovanog kriminala kosovskim Srbima i kosovskim Albancima, a bilo je žena kojima je trgovano iz ili preko Srbije u zemlji. KPS je izvestio da je većinom žena trgovano preko prištinskog aerodroma. Vlasnici barova i bordela kupovali su žrtve iz krugova organizovanog kriminala.

Metode trgovine postale su sofisticirane. Kao reakcija na agresivnu kampanu za iskorenjavanje trgovine od strane lokalnih i međunarodnih vlasti, trgovci su premestili komercijalne seksualne usluge iz javnih barova i klubova u privatne domove, gde ih je mnogo teže otkriti. Trgovci sve više koriste finansijsku stimulaciju da ohrabre žrtve da odbiju pomoć.

IOM je izvestio da je od 589 uglavnom inostranih žrtava kojima je pomogao od 1999.g., oko 75% njih postalo žrtva trgovine posle prihvatanja lažnih ponuda za posao, 3,7% je tvrdilo da je kidnapovano a 3,9% su dobole obećanje za brak. U 83,5% slučajeva, vrbovanje je obavljeno preko ličnih kontakata; vrbovaoci su u 28,8% slučajeva bili poznanici i prijatelji ili porodični prijatelji u približno 18% slučajeva. KPS je izvestila da su vrbovaoci bil podjednako muškarci i žene. IOM i KPS su izvestili da su lica, žrtve trgovine, često posedovale radni ugovor koji im je omogućavao da legalno uđu u zemlju i dobiju stalno boravište. To je otežalo otkrivanje i dokazivanje slučajeva trgovine.

Po krivičnom zakonu za trgovinu ljudima predviđena je kazna zatvora maksimalnog trajanja od 20 godina. Učestvovanje u trgovini je kažnjivo zatvorskom kaznom u trajanju od dve do 12 godina, ili do 18 godina ako je žrtva maloletna; organizovanje grupe za bavljenje trgovinom kažnjivo je zatvorskom kaznom u trajanju od sedam do 20 godina i novčanom kaznom do 500.000 evra (650.000 USD); omogućavanje aktivnosti trgovine iz nehata kažnjivo je zatvorskom kaznom u trajanju od šest meseci do pet godina. Lice osuđeno za upražnjavanje seksualnih aktivnosti sa licem za koje zna da je žrtva trgovine može biti kažnjeno zatvorskom kaznom u trajanju od tri meseca do pet godina, a sa maloletnim licem za koje zna da je žrtva trgovine kaznom u trajanju od dve do 10 godina zatvora. Omogućavanje prostitucije je kažnjivo kaznom zatvora u trajanju do tri godine, a u trajanju do pet godina ako se dešava u radijusu od 350 metara oko škole ili druge lokacije gde su deca. Kada je u delo prostitucije uključena žrtva koja je maloletna, zatvorska kazna može biti u trajanju od 12 godina. Prostitucija je prekršaj; lica koja se

bave prostitucijom mogu biti kažnjena, ali ne i klijenti, osim ako policija dokaže da je klijent svesno koristio usluge žrtve trgovine. Prostitucija može biti osnova za deportaciju osim ako je "prostitutka" žrtva trgovine.

Tokom godine KPS je obavljao primarnu dužnost borbe protiv trgovine ljudima i sproveo 82 operacije prismotre. KPS je takođe zatvorio jednu poslovnu ustanovu korišćenu za trgovinu. KPS je uhapsio 48 muškaraca i 19 žena za delo trgovine ljudima, deset osoba za zbog svodništva, 13 zbog prostitucije i osam zbog optužbi vezanih za trgovinu kao što je nelegalni posed oružja i krivotvorene. Takođe je identifikovano 27 žrtava trgovine, od kojih su 22 dobile potrebnu pomoć, kao što je smeštaj, savetodavna pomoć i stručna obuka u cilju povratka i resocijalizacije. Ostalih pet je odbilo tretman tvrdeći da nisu žrtve trgovine. Bar jedno sklonište obezbedilo je medicinsku negu shodno sporazumu sa zdravstvenim radnicima. Tokom godine, tužilac je podneo 27 krivičnih tužbi za trgovinu; 50 dodatnih predmeta od prethodne godine ostalo je otvoreno. Četrnest od ovih predmeta je zaključeno, što je rezultovalo sa 13 osuda. U jednom predmetu, okrivljeni je oslobođen tužbe.

Faktori koji su doprinosili malom broju tužbi uključivali su sve izraženiju sofisticiranost organizovanog kriminala kako bi izbegao direktnu povezanost žrtava i starijih kriminalnih ličnosti, nedostatak programa za zaštitu svedoka (i pored korišćenih sredstava kako bi se obezbedila anonimnost tokom svedočenja na suđenju), odbijanje svedoka da sarađuju sa vlastima, neadekvatan trening sudskog osoblja i neuspešnost policije u usvajanju novih tehnika korišćenih od strane trgovaca ljudima.

UNMIM regulativa pruža odbranu žrtvama trgovine od optužnica za prostituciju, nezakonit ulazak, pristustvo ili rad u zemlji.

KPS je delio odgovornst za borbu protiv trgovine sa UNMIK, pograničnom policijom, OSCE, Ministarstvom unutrašnjih poslova, tužiocima, sudijama i ministrima zdravlja, obrazovanja, javnih službi, i za rad i socijalno staranje. Nevladine organizacije i međunarodne organizacije, pogotovo IOM, su se bavile zaštitom i aktivnostima vezanim za prevenciju trgovine ljudima.

Bilo je nezvaničnih dokaza tokom godine da je postojao kompleksan skup finansijskih odnosa i srodničkih veza među političkim liderima i mrežama organizovanog kriminala koji su imali finansijskih interesa u trgovini.

Bilo je brojnih hapšenja i policijskih akcija uperenih protiv trgovaca tokom godine. Na primer, 31.januara KPS je, sarađujući sa kancelarijom specijalnog tužioca, rano ujutru sproveo pretres šest lokacija u Đakovici, prilikom čega je pritvoreno 15 lica. Policija je uhapsila pet osoba i četiri žene su poslate u skloništa. Na saslušanju u istražnom sudu, sudija je dvojici lokalnih trgovaca i jednoj Moldavki, izrekao pritvor u trajanju od 30 dana. Datum suđenja još nije određen. Do kraja godine dvojica muškaraca su ostala u zatvoru, dok je žena puštena na slobodu posle šest meseci zatvora.

Dana 14.aprila u Uroševcu, policija je uhapsila kosovskog Aškaliju za trgovinu i podvođenje četvrnaestogodišnje devojčice. Žrtva je smeštena u sklonište a zatim vraćena kući. Policija je trgovca držala u pritvoru do 14.jula, a zatim pustila i držala u kućnom pritvoru. Policija je uhapsila drugog čoveka u vezi sa ovim slučejem 7.maja; datum suđenja nije određen do kraja godine.

Dana 27.maja, Okružni sud u Peći osudio je Aleksandera Pitačija, Pala Pitačija, Veroniku Dragan i Elenu Pislaru, svi članovi Pitači kriminalnog kruga, na osnovu optužnice za

trgovinu ljudima, ''pranja'' novca i potpomaganje prostitucije. Sud je presudio da su trgovci, mušarci i žene, vodili organizaciju kriminalne grupe koja je vrbovala i držala žene iz Moldavije u svrhu seksualne eksploracije. Trgovci su kažnjeni novčanom kaznom u visini do 85.873 evra (118.713 USD) i pet do šest godina zatvora.

Nije bilo dodatnih informacija o hapšenju u januaru 2007. dvojice kosovskih Albanaca koji su vodili kafiće Suka i Suka 1.

Tokom godine policija je uhapsila šestog i poslednjeg čoveka traženog u vezi sa krugom trgovaca koji su rukovodili trgovinom iz privatnog doma u Gnjilanu. KPS je uhapsila ostalu petoricu osumnjičenih u martu 2007.

Međunarodne i lokalne nevladine organizacije finansirane od stranih donatora bile su glavni izvor pomoći žrtvama trgovine. Lokalne nevladine organizacije, kao što je Centar za zaštitu žrtava i prevenciju trgovine ljudima i Centar za zaštitu žena i dece, rukovodile su skloništima koja su pružala medicinsku negu i psihološko savetovanje žrtvama trgovine u saradnji sa UNMIK, OSCE i IOM. Nevladina organizacije Nada i domovi za decu, rukovodila je skloništem za decu žrtve trgovine, a Ministarstvo za rad i socijalno staranje, u saradnji sa UNMIK i OSCE, vodilo je polusamostalnu jedinicu za grupni smeštaj maloletnika koji su bili žrtve trgovine ili porodičnog nasilja. Neka skloništa za žrtve porodičnog nasilja, kao što su Liria u Gnjilanu, nudila su kratkoročno sklonište i upućivanje žrtava niskog rizika po bezbednost. Privremena ustanova Ministarstva pravde takođe je pružala privremeno sklonište žrtvama, za ono vreme dok je bilo razmatrano da li će žrtve biti vraćene u domovinu ili će svedočiti protiv trgovaca. Policija će često upućivala lica za koja se sumnjalo da su žrtve trgovine IOM-u preko regionalnih službenika OSCE.

Godišnji *Izveštaj o trgovini ljudima* Stejt departmenta može se naći na www.state.gov/g/tip.

Lica sa invaliditetom

Ustav i zakon zabranjuju diskriminaciju lica sa invaliditetom u vezi zaposlenja, obrazovanja, dostupnosti zdravstvene nege i prilikom pribavljanja drugih javnih usluga; međutim, stanje lica sa invaliditetom ostaje teško. Bilo je u praksi opšte diskriminacije, a zaštita prava lica sa invaliditetom nije bio prioritet vlasti.

Iako je zakonom omogućen pristup zvaničnim zgradama, zakon nije primenjivan i pristup je retko bio moguć u praksi.

Prema lokalnoj nevladinoj organizaciji za prava invalida HandiKos, postojeći zakoni koji se odnose na lica sa invaliditetom nisu propisno primenjivani. Kao rezultat toga, deca sa invaliditetom često su bila uskraćena za priliku obrazovanja, nisu stručno evaluirana i nisu imala u dovoljnoj meri zdravstvenih i socijalnih usluga.

Prema Ministarstvu obrazovanja, u celoj zemlji je bilo 14-15000 dece sa invaliditetom. Bilo je šest specijalnih škola internatskog tipa za decu sa invaliditetom i 70 učionica za specijalne potrebe pripojenih redovnim školama. Ministarstvo je izvestilo da 877 učenika prima specijalno obrazovanje.

Nije bilo specijalne pravne zaštite dece sa invaliditetom. U maju mesecu Skupština je usvojila ''Zakon o materijalnoj pomoći za porodice sa decom sa stalnim invaliditetom'', koji je stupio na snagu u junu. Zakon daje definiciju dece sa invaliditetom i dopušta

zakonskim starateljima takve dece da konkurišu kod Ministarstva za rad i socijalno staranje za materijalnu pomoć. Međutim, ovaj zakon nije ušao u primenu do kraja godine. Prema nevladinoj organizaciji Mental disabiliti rajts internešenal (MDRI), pacijenti sa mentalnim invaliditetom i dalje se drže u izolovanim uslovima što nije utemeljeno na zakonu, pošto nije bilo zakona kojim bi se regulisao proces slanja u psihiatrijske ustanove ili ustanove za socijalno staranje ili kojim bi se zaštitila njihova prava u tim institucijama. Lica kojima je potrebno mentalno lečenje osuđivana su po potrebi za izmišljene ili lake prekršaje i slana u zatvore u kojim nema sredstava za adekvatan tretman. Prema Svetskoj zdravstvenoj organizaciji (WHO), procenjeno je da ima 14000 lica sa mentalnim invaliditetom; MDRI je izvestio o procenjenih 50000 lica za mentalnim invaliditetom koja žive van institucija. Prema MDRI, takva lica živela su u izolaciji i socijalno su obeležena. Nacionalni savet za Osobe s invaliditetom postoji kao savetodavna organizacija organima vlasti i Skupštini. Iako je šef Saveta kao glavni prioritet naveo izradu nacionalne platforme za osobe sa invaliditetom, to nije učinjeno do kraja godine.

U 2006. godini, MDRI je izvestio da je institut u Štimlju kojim rukovodi vlada, koga je MDRI prethodno prijavio zbog zlostavljanja i maltretiranja pacijenata, bio podeljen na ustanovu za ometene u razvoju sa 74 štićenika i psihiatrijska ustanova sa 68 štićenika. Većina štićenika Štimlju bili su kosovski Srbi i pripadnici drugih manjina. Ukupan broj štićenika ovih ustanova je smanjen, jer je MDRI izrazio zabrinutost zbog prenatrpanosti. Obe ustanove su nastavile sa prijemom pacijenata u toku godine. MDRI se zalagao kod vlade za unapređenje društvene podrške i povećanje javne svesti o pravima ljudi sa invaliditetom.

Tokom godine Ministarstvo zdravlja rukovodilo je sa osam domova za društvenu integraciju širom zemlje, sa po 10 mentalno bolesnih pacijenata u svakom od njih. Ministarstvo je takođe rukovodilo centrom za integraciju sa 60 pacijenata u Štimlju. Ipak, MDRI je izvestio, da iako su ti domovi bili prelaznog karaktera, većina štićenika je u njima provela godine sa malo izgleda da se integriše u društvo. Prema izveštaju WHO iz 2006.g., nije bilo dovoljno ustanova koje bi pružile negu licima sa mentalnim invaliditetom, a prilike za zaposlenje lica sa invaliditetom bile su ograničene.

Nacionalne/rasne/etničke manjine

Zvanična i društvena diskriminacija zajednica kosovskih Srba, Roma, Aškalija i Egipćana nastavljena je u sferi zapošljavanja, socijalnih usluga, korišćenja jezika, slobode kretanja, prava na povratak i ostalih osnovnih prava. Pripadnici zajednica kosovskih Bošnjaka i Goranaca takođe su se žalile na diskriminaciju. Tokom godine nasilje i drugi zločini prema pripadnicima manjina i njihovoj imovnini povećani su u odnosu na 2007.g. Stopa zapošljavanja pripadnika manjina u javnim institucijama ostala je niska i generalno ograničena na niže nivoe vlasti; pripadnici manjina okupirali su 10,4% radnih mesta u vlasti uprkos namjeri vlade da ih bude više od 16%. U julu 2007., Ombudsman za ljudska prava objavio je izveštaj kojim zaključuje da je etnička diskriminacija dominantan i konstantan problem, pogotovo u oblastima zdravstva i zaposlenja. Taj izveštaj takođe napominje da se manjinske grupe kontinuirano susreću sa redovnim pretnjama.

Između 1.januara i 31.avgusta, UNMIK policija je prijavila 798 slučajeva međuetničkog kriminala; 617 obuhvata Srbe kao žrtve ili osumnjičene. Prema UNMIK, i dalje se

međuetnički incidenti ne prijavljuju u broju u kome se dešavaju što je posledica KPS politike dodeljivanja zakonskog prioriteta tim slučajevima i stalnog nepoverenja između manjina i većine kosovskih Albanaca.

Bilo je višestrukih prijava o nasilju nad kosovskim Srbima tokom godine koji su obično istraživani od strane UNMIK policije. Na primer, 23.aprila u Gnjilanu, jedan kosovski Albanac napao je kosovskog Srbina koji je zadobio lakše telesne povrede. OSCE je izvestio 2.juna da je kosovski Srbin pokušao da obide svoje imanje u Dečanima sa članovima UNDP tima koji planiraju rekonstrukciju njegovog doma. Međutim, kada je čovek stiga na imanje, kosovski Albanac komšija, koji je nezakonito koristio imanje u vlasnikovom odsustvu, sprečio je grupu da uđe. Iako je lokalni gradonačelnik pokušao da posreduje u raspravi, strane nisu došle do rešenja do kraja godine.

U Gnjilanu su 1.jula tri neidentifikovane kosovske Albanke fizički napale i nanele porvrede kosovskoj Srpskoj. Policija vršila hapšenja, a istraga je trajala do kraja godine. U Istoku su 17.jula, neidentifikovani kosovski Albanci udarali i šutirali Žarka Orovića, eventualnog povratnika kosovskog Srbina koji je došao iz Crne Gore, i oteli mu 350 evra (450 USD). Orović je hospitalizovan i otpušten; policijska istraga je trajala do kraja godine.

Dva mladića kosovska Albanca iz južnog dela Mitrovice su 30.decembra izboli šesnaestogodišnjeg kosovskog Srbina iz severnog dela Mitrovice tokom sukoba sa srpskim mladićima. Ova dvojica kosovskih Albanaca su pobegla u južni deo grada gde ih je policija uhapsila. U satima posle incidenta, buknulo je međuetničko nasilje u tri multietničke zajednice u severnoj Mitrovici. Nasilje je uključivalo pucanje iz automatskog oružja, fizičke napade, uništavanje automobila i podmetanje požara. Dok je trajalo nasilje, jedan kosovski Albanac je pogoden iz vatrenog oružja. Kao reakcija na situaciju, KFOR, EULEX policija i KPS su zatvorili most preko reke Ibar koji razdvaja sverni od južnog dela podeljenog grada. Posle približno dva sata, stanje je vraćeno u normalu. Policija i tužioci istraživali su incident do kraja godine.

Nije bilo daljih dostupnih informacija tokom godine o istrazi povodom slučaja od februara 2007. kada je izbodena kosovska Srpskinja iza kafića u Mitrovici ili o optužnici Sabrija Hazirija od juna 2007. koji je optužen za učestvovanje u postavljanju bombe na pruzi u aprilu 2003., blizu sela Lozište, u Zvečanu. Nije bilo dostupnih novih informacija u vezi sledećih slučaja iz 2006.g.: dva kosovaka Albanca mladića izboli su kosovskog Srbina mladića marta meseca, blizu glavnog mosta u severnoj Mitrovici; u eksplozije na pruzi često korišćenoj od strane srpske manjine u opštini Vučitrv, u decembru.

Tokom godine KPS je izvestila da je uhapsila i zatvorila lica koja su pucala iz vatrenog oružja na kuće kosovskih Srba povratnika u selu Lug, u Istoku, 2006.g. Okrivljeni su kažnjeni zatvorom u trajanju od dva do tri meseca.

Tokom godine bilo je redovnih izveštaja o uništavanju privatne imovine kosovskih Srbaca od strane kosovskih Albanaca; neki napadi na kosovske Srbe možda su bili pokušaji da se prisile na prodaju svoje imovine. UNMIK regulativa sprečava otkup na veliko u mnogim srpskim zajednicama trudeći se da spreči zastrašivanje vlasnika imovine iz manjinskih zajednica u određenim oblastima; međutim, retko je bila primenjivana. Bilo je brojnih izveštaja da su kosovski Srbi imali poteškoća da dodu do svojih imanja, koja su u nekim slučajevima bila okupirana ili korišćena od strane kosovskih Albanaca. Na primer, 16.juna u Vučitrnu, kosovski Srbin prijavio je KPS-u da je kosovski Albanac nezakonito okupirao njegovo poljoprivredno zemljište u prethodnih osam godina i da ne može da mu

pristupi. Policija je osumnjičenog privela u stanicu i odmah potom oslobodila posle razgovora.

Dana 2.jna u Klini, kosovski Srbin je prijavio da je njegovo imanje preuzeo kosovski Alabanac. Daljih informacija o ovom slučaju nije bilo.

U nekim slučajevima imovina kosovskih Srba navodno je pordavana od lica koja su se lažno predstavljala tvrdeći da su njihovi advokati i pokazujući krivotvorena dokumenata na sudu; u situacijama gde pravi vlasnik ne živi na Kosovu, takve prevare ostajale su mesecima neotkrivene.

Opštine u kojima je većinsko srpsko stanovništvo kao što su Zvečan, Mitrovica, Zubin Potok i Leposavić suspendovale su 2006.g. odnose sa vlastima.

Posle lokalnih izbora 11.maja, paralelne institucije vlasti kosovskih Srba nastavile su sa ovom politikom, i do kraja godine nisu imale nikakvu interakciju sa vladom.

Bilo je brojnih sukoba među grupama kosovskih Albanaca i kosovskih Srba tokom godine. Na primer, 26.juna, kosovski Srbi držali su protest u etnički kombinovanom selu Berivojce zbog izgradnje džamije. KPS je izvestila da su, tokom protesta, grupe kosovskih Albanaca i Srba počele da se tuku međusobno. Policija i KFOR su intervenisali kada su učesnici počeli da se bacaju kamenje, a dva policajca su zadobili lakše povrede. Neki učesnici protesta takođe su zadobili povrede.

Dana 4.jula, kosovski Srbi i kosovski Albanci sukobili su se u krajevima Mitrovice, Tri Kule i Suvi Dol, posle protesta kosovskih Srba protiv instalacije cevi za vodu u delu kosovskih Albanaca, Suvi Dol.

Nekoliko učesnika i policajac kosovski Srbin zadobili su povrede. Četiri kosovska Albanca su uhapšena u vezi sa ovim incidentom.

Dana 7.jula u kraju koji se zove Tri Kule, grupa od približno 20 kosovskih Albanaca i kosovskih Srba počeli su da bacaju kamenice jedni na druge. Jedan kosovski Srbin bio je ozbiljno povređen. Kasnije istog dan, oko 15 kosovskih Srba okupilo se i blokiralo put između Mitrovice i Suvog Dola. Policija je intervenisala i razjurila grupu.

Tokom godine OSCE je izvestio da se krivični pravosudni sistem i dalje suočava sa poteškoćama u vođenju slučajeva od nereda marta 2004.g. Izveštaj je skrenuo pažnju na kontinuirane poteškoće u obezbeđivanju izjava svedoka, opšte neosuđivanje navodnih počinioca na odgovarajuće kazne, i duga odugovlačenja postupaka. U mnogim slučajevima sudovi nisu propisno ocenili etničke motive kao otežavajuće faktore. U izveštaju se zakљučuje da nije bilo značajnijeg napretka u rukovođenju ovim slučajevima od prethodnog OSCE izveštaja na ovu temu u decembru 2005.g.

Nije bilo razvoja događaja u slučajevima nekoliko lica umešanih u nerede 2004. U januaru, Okružni sud u Prištini osudio je Skendera Islamija, Mustafu Islamija, Ramadana Islamija, Omara Sulejmanija i Gazmenda Morinu za paljenje bolnice, škole i brojnih domova i automobila kosovskih Srba. Sud je okrivljenima izrekao kaznu zatvora između dve i sedam godina i naložio im da plate ukupnu odštetu u visini od 73.000 evra (95.000 USD).

Suđenje Zlihaje Avdalahu, optuženog za učešće u masi kosovskih Albanaca koja je uništavala i palila domove kosovskih Srba i napala kosovske Srbe tokom nereda 2004., nije završeno do kraja godine.

Za razliku od prethodnih godina, nije bilo izveštaja o etnički motivisanom nasilju protiv pripadnika nesrpskih manjinskih zajednica u toku godine.

Nije bilo razvoja događaja u vezi incidenta iz januara 2007.g. u Peći, u kome su dvojica kosovskih Albanaca napala i nanela povrede kosovskom Egipćaninu, ili u vezi napada kosovskog Albanca na kosovskog Bošnjaka u maju 2007.g. U drugom slučaju, žrtva je bila hospitalizovana sa ozbiljnim povredama a policija je osumnjičenog lišila slobode. Nije bilo razvoja događaja u slučajevima iz 2006., a to su napad grupe kosovskih Albanaca na kosovskog Crnogorca IDP Vuka Danilovića i bombaški napad na dom predstavnika Goranaca u beogradskom Koordinacionom centru za Kosovo i Metohiju. Romi su bili predmet šireće društvene i ekonomске diskriminacije; često bez pristupa osnovnoj higijeni, medicinskoj nezi i obrazovanju; i u mnogome im je opstanak zavisio od humanitarne pomoći. Iako je bilo nekih uspešnih pokušaja da se Romi, Aškalije i Egipćani ponovo nasele u domovima u kojima su živeli pre sukoba 1999.g. u Vučitrnu, zabrinutost za bezbednost je ostala.

Dana 12.juna, OSCE je izvestio da tri povratničke porodice Roma neće plaćati troškove vodosnabdevanja svojih domova na Kosovu dok su bile u raseljeništvu u Makedoniji od 1999. do 2007. Posle njihovog povratka 2007., javno komunalno preuzeće u Gnjilanu zahtevalo je plaćanje za usluge isporuke do porodičnih imanja, koja su bila okupirana tokom njihovog raseljeništva. UNHCR je intervenisao i pomogao porodicama u pribavljanju neophodnih dokumenata kojima se dokazuje njihovo raseljeništvo. Kao posledica toga, komunalno preuzeće se konačno složilo da odustane od svojih potraživanja od povratničkih porodica.

Lideri kosovskih Bošnjaka žalili su se da je hiljade pripadnika njihovih zajednica napustilo zemlju što je bila posledica diskriminacije i nedostatak ekonomskih prilika.

Druge društvene zloupotrebe i diskriminacija

Ustav i zakon zabranjuju diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije; međutim bilo je izveštaja o nasilju i diskriminaciji usmerenih protiv gej i lezbejske populacije.

Tradicionalni društveni stavovi o homoseksualnosti zastrašivali su većinu gejeva i lezbejki u prikrivanju njihove seksualne orijentacije. Gejevi i lezbejke generalno su se osećali nesigurnima, uz mnogo prijavljenih pretnji po njihovu ličnu bezbednost. Bilo je manje prijavljenih pretnji u odnosu na prethodne godine; međutim, ovo je možda posledica preuzimanja većeg opreza od strane gejeva i lezbejki u njihovim aktivnostima. Štampani mediji povremeno su pojačavali negativan stav objavljajući članke o homoseksualnosti koji su karakterisali gejeve i lezbejke kao mentalno bolesna lica. Najmanje jedna politička partija, islamski orijentisana Partija pravde, uvrstila je osudu homoseksualnosti u svoju političku platformu.

Nije bilo razvoja događaja u vezi slučaja od maja 2007. u kome su četvorica muškaraca, od kojih su trojica nosila haljine, napadnuta od strane KPS policajca. Centar za društvenu emancipaciju, lokalna nevladina organizacija koja promoviše prava lezbejki, gejeva, biseksualaca i trans-seksualaca, tvrdio je da je bilo brojnih drugih slučajeva diskriminacije homoseksualaca tokom godine ali da su žrtve odbile da dozvole da se njihovi slučajevi javno prezentuju zbog straha od diskriminacije.

Nije bilo razvoja događaja u vezi slučaja iz 2006.g., napada nepoznatih lica koji su obziljno pretukli dvojicu muškaraca jer su primetili njihovo angažovanje u homoseksualnim činovima.

Oni su, nezvanično, prijavljeni za diskriminaciju lica sa HIV/AIDS, tokom godine.

Paragraf 6

Radnička prava

a. Pravo udruživanja

UNMIK regulativa omogućuje radnicima da formiraju i pridružuju se samostalnim sindikatima po svom izboru bez prethodnog ovlašćenja ili prisile, ali ovo pravo povremeno je ometano od strane kompanija koje su zastrašivale svoje zaposlene u slučaju da se oni pridruže ili osnuju sindikat. UNMIK regulativa ne priznaje pravo štrajka; međutim, štrajkovi su generalno dozvoljeni u praksi, a manji broj štrajkova dogodio se tokom godine. Vlada nije usvojila zakone o radu do kraja godine, tako je UNMIK regulativa ostala na snazi.

Jedini značajniji sindikati bili su Asocijacija samostalnih sindikata Kosova (BSPK) i Konfederacija slobodnih sindikata (CFU).

b. Pravo na organizovanje i kolektivni ugovor

Zakon i UNMIK propisi takođe predviđaju pravo na organizovanje i kolektivni ugovor bez mešanja i vlada nije ograničavala ovo pravo u praksi; međutim, kolektivnog ugovora nije bilo do kraja godine. Zakon i UNMIK propisi omogućavaju sindikatima da rukovode svojim aktivnostima bez mešanja, a vlada i UNMIK štitili su to pravo u praksi.

UNMIK propisi zabranjuju antisindikalnu diskriminaciju; međutim, zvaničnici nekih sindikata izvestili su o diskriminaciji u praksi. BSPK je izvestio da samo mali broj kompanija poštije propise koji zabranjuju antisindikalnu diskriminaciju i trudio da su radnička prava bila kršena u svim sektorima, uključujući međunarodne organizacije, gde zaposleni nisu imali socijalno ili penziono osiguranje.

Nije bilo slobodnih trgovinskih zona.

c. Zabrana prisilnog ili obaveznog rada

Zakon i UNIK propisi zabranjuju prisilni ili obavezni rad, uključujući i dečji rad; međutim, bilo je izveštaja da žene i deca predmeti trgovine za komercijalnu seksualnu eksploataciju, kućnu poslugu i prisilni rad u barovima i restoranima.

d. Zabrana dečjeg rada i minimalni uzrast za zaposlenje

Zakon i UNMIK propisi zabranjuju eksploraciju dece na radnim mestima, što obuhvata i zabranu prisilnog ili obaveznog rada; međutim, sa izuzetkom trgovine ljudima, vlasti i UNMIK retko su osporavali ovu praksu. Trgovina decom, pre svega za komercijalnu seksualnu eksploraciju, bio je ozbiljan problem, iako je nedostatak statističkih podataka otežavao procenu njegovog intenziteta.

UNMIK propisima određena je starosna granica od minimum 16 godina za zaposlenje i starosna granica od minimum 18 godina za bilo kakav posao koji može da ugrozi zdravlje, sigurnosti ili moral mladih lica, ali dozvoljen je dečji rad sa 15 godina, u slučaju

da to nije štetno ili šteti pohađanju škole. Zakon zahteva da deca od šest do 15 godina pohađaju školu. Dečji rad ostao je ozbiljan problem. Prema UNICEF, poslednjih godina broj dece koja radi na ulicama u gradovima i većim gradovima je porastao, iako je ukupan broj dece koja rade ostao nepoznat. Siromaštvo je bilo najčešći razlog za uvođenje dečje radne snage. Iako većina dece nisu glavni donosioci prihoda njihovim porodicama, dečiji rad je služio kao važan doprinos mnogim porodicama. Problemi sa obrazovnim sistemom, uključujući nizak kvalitet i nedostupnost škola, išli su u prilog problemu dečjeg rada.

Za ruralne sredine tipično je da mala deca pomažu svojim porodicama u poljoprivrednim radovima. Gradska deca često rade nezvanične prodajne poslove, kao što je prodaja novina, cigaret i telefonskih kartica na ulici. Broj te dece relativno je rastao do 2007., iako nije bilo dostupne statistike. Prema Ministarstvu za rad i socijalno staranje, vlada nije uradila ništa na rešavanju ove uobičajenog oblika neformalnog dečjeg rada. Neka deca bila su takođe angažovana na fizičkim poslovima, kao što je transport robe.

Međunarodne nevladine organizacije koje rade u zemlji nastavile su da izveštavaju o ozbiljnim povredama rada tokom godine, kao što je dečji rad. Ministarstvo za rad i socijalno staranje uskladilo je politiku zaštite dece, a odsek ministarstva za socijalno staranje imao je zaduženje da osigura zaštitu dece. Ministarstvo nije rukovodilo bilo kakvom inspekcijom tokom godine.

e. Prihvatljivi uslovi rada

Ne postoji zakon koji utvrđuje minimalnu zaradu, a Službena komisija nije usvojila bilo kakve zakone o radu tokom godine. Prosječna mesečna zarada na Kosovu bila je 220 evra (310 USD) u javnom sektoru i 275 evra (388 USD) u privatnom sektoru. Nezvanična minimalna zarada bila je 80 evra (112 USD). Zakon i UNMIK regulativa predviđaju standardnu 40-časovnu radnu nedelju; zahteva vreme za odmor; ograničava broj redovnih radnih sati do 12 sati na dan; ograničava prekovremeni rad do 20 sati nedeljno i 40 sati mesečno; zahteva isplatu za prekovremeni rad; zabranjuje ekscesivan obaveznii prekovremeni rad. Poslodavci se često nisu pridržavali ovih propisa zbog nedostatka primene od strane vlasti. BSPK je izvestio o ozbiljnim povredama rada tokom godine; uključujući nedostatak standardne radne nedelje i obaveznog i neplaćenog prekovremenog rada; zaposleni nisu prijavljivali te povrede usled straha od represalija. Prema BSPK, mnogi pojedinci radili su u privatnom sektoru bez određenog radnog vremena kao zaposleni po-volji bez ugovora o zaposlenju, redovne plate ili plaćenog penzijskog osiguranja u svoju korist. Zaposleni su izveštavali o tome da su otpuštani bez razloga i uz kršenje postojećih zakona i da im nisu dopuštani periodi odmora.

Organizacije za prava žena ukazivale su na postojanje seksualnog zlostavljanja na poslu ali koje nije prijavljivano zbog straha od otpuštanja ili fizičke odmazde. Prema zvaničnicima sindikata, radnici u javnom sektoru obično su se suočavali sa lošim tretmanom, uključujući seksualno zlostavljanje i gubitak posla zbog članstva u političkim partijama.

Inspekcija za rad pri Ministarstvu za rad i socijalno staranje dužan je da primenjuje radne standarde. Međutim, inspekcija je pre svega savetovala poslodavce i, iako je inspekcija uručila preko hiljadu poziva tokom godine zbog raznih kršenja radnih standarda, novčane kazne i dalje nisu plaćene zbog nerešenih sporova. Inspekcija je odgovorna za primenu

zdravstvenih i bezbednosnih standarda, ali je oskudevala u obučenim kadrovima i to nije učinila na baš efikasan način. Zakonom se ne odobrava samovoljno uklanjanje sa opasnog radnog mesta bez ugrožavanja stalnog zaposlenja.

Iako postoji zakon kojim se štiti zdravlje zaposlenih, kao i uslovi rada, većina privatnih i javnih institucija su nastavile sa kršenjem tog zakona. Službenici inspekcije za rad izveštavali su o poteškoćama prilikom dobijanja preciznih informacija pošto su radnici retko obelodanjivali svoje probleme, uprkos zakonskoj zaštiti.